

Björke

Gravfält och härdar i Västerljung

Förundersökning samt skadeinventering och återställning

Västerljung 284, 285, 286, 287 och 2:1
Björke 3:17 och 3:1
Västerljung socken
Trosa kommun
Södermanland

Anna Arnberg och Henrik Runeson

Björke

Gravfält och härdar i Västerljung

Förundersökning samt skadeinventering och
återställning

Västerljung 284, 285, 286, 287 och 2:1
Björke 3:17 och 3:1
Västerljung socken
Trosa kommun
Södermanland

Anna Arnberg och Henrik Runeson

Utgivning och distribution:
Stiftelsen Kulturmiljövård
Stora gatan 41, 722 12 Västerås
Tel: 021-80 62 80
Fax: 021-14 52 20
E-post: info@kmmmd.se

© Stiftelsen Kulturmiljövård 2012

Omslagsfoto: Stensättningen A101. Foto från S av Lisa Hartzell.

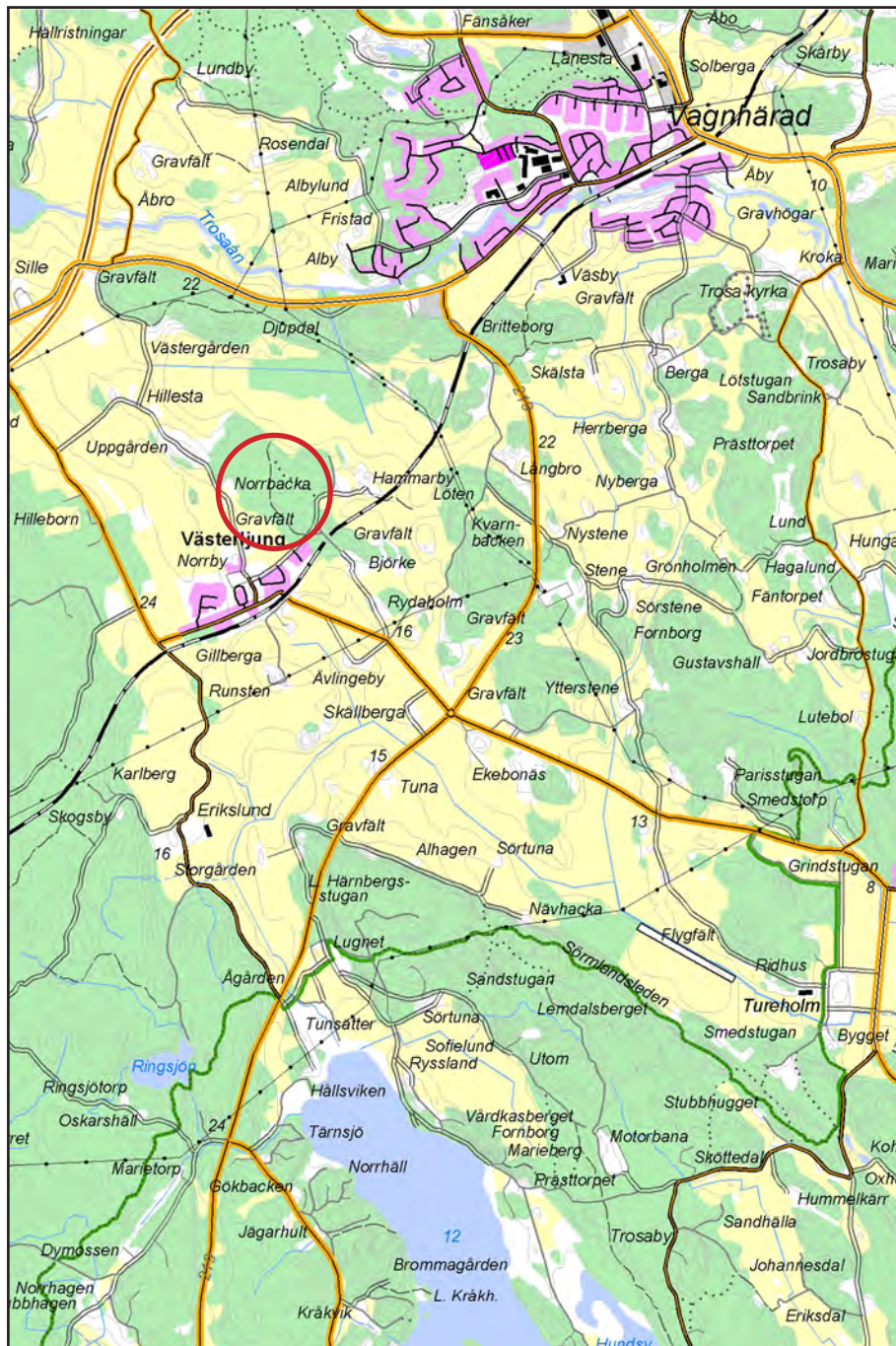
Kartor ur allmänt kartmaterial © Lantmäteriet. Ärende nr MS2012/02954.

ISBN: 978-91-7453-152-7

Tryck: Just Nu, Västerås 2012.

Innehåll

Sammanfattning	5
Inledning.....	6
Bakgrund.....	6
Målsättning	6
Fornlämningsmiljö.....	6
Topografi.....	8
Metod och genomförande	10
Undersökningsresultat.....	12
Gravarna	12
Inre gravskick.....	14
Härdar och övriga anläggningar	16
Kronologi.....	18
Utvärdering	19
Referenser.....	20
Tekniska och administrativa uppgifter	21
Bilagor.....	22
Bilaga 1. Anläggningsbeskrivningar.....	23
Bilaga 2. Anläggningstabell	52
Bilaga 3. Schaktbeskrivningar	55
Bilaga 4. Fyndtabell	58
Bilaga 5. Osteologisk analys.....	59
Bilaga 6. Vedartsanalys.....	62
Bilaga 7. ¹⁴ C-analyser.....	63
Bilaga 8. Skadeinventering och återställning, Västerljung 2:1	67

Figur 1. Utdrag ur digitala Terrängkartan. Platsen för förundersökningen och skadeinventeringen är markerad med en röd ring. Skala 1:50 000.

Sammanfattning

Stiftelsen Kulturmiljövård (KM) har utfört en arkeologisk förundersökning inom fastigheten Björke 3:17 i Västerljung socken, Trosa kommun, Södermanland. Förundersökningen har företagits på Riksantikvarieämbetets bekostnad enligt 2 kap 14:1 § KML.

I samband med förundersökningen utfördes även en skadeinventering och återställande av gravar på gravfältet Västerljung 2:1. Skadeinventeringen och återställandet bekostades av Trosa kommun.

Förundersökningsområdet totalavbanades, med undantag för en gångstig som löper genom fastigheten samt mindre ytor längs med områdets kanter. Dessutom grävdes sju stycken sökschakt inför en planerad gång- och cykelväg.

Förundersökningen visade att fastigheten Björke 3:17 innefattar ett gravfält (Västerljung 285), en stensättning (Västerljung 284) och två härdar (Västerljung 286 och 287). Inga av dessa lämningar var sedan tidigare registrerade i Fornlämningsregistret (www.fmis.raa.se). På gravfältet påträffades 73 stensättningar, varav 10 på grund av otydligare karaktär bedöms som osäkra, samt 13 härdar och ett röjningsröse(?). Tre stensättningar och en härd undersöktes. Fyndmaterialet bestod av brända ben, keramik och bearbetad sten. En av stensättningarna har daterats till yngre bronsålder och härden till vikingatid.

Inledning

Stiftelsen Kulturmiljövård (KM) utförde under november 2011 en förundersökning av ett gravfält inom fastigheten Björke 3:17 strax öster om Västerljung samhälle i Trosa kommun (figur 1). Vid förundersökningen påträffades även 15 härdar och en stensättning. I samband med förundersökningen gjordes också en mindre skadeinventering och återställning på det närbelägna gravfältet Västerljung 2:1.

Bakgrund

I samband med att Trosa kommun avsåg att anlägga villabebyggelse vid ett sedan 1990-talet planlagt område upptäcktes av privatpersoner sommaren 2011 tre tidigare okända gravar i form av stensättningar. Länsstyrelsen i Södermanland beslöt därför att en förundersökning skulle genomföras inom den fastighet (Björke 3:17) där bebyggelsen planerades. Förundersökningen omfattade även sträckningen för en gång- och cykelväg mellan det planerade bostadsområdet och Hammarbyvägen i söder. Förundersökningen har företagits på Riksantikvarieämbetets bekostnad enligt 2 kap 14:1 § KML.

Under våren 2011 gallrade Trosa kommun skog i området. I samband med upplag av timmerhögar utmed Hammarbyvägen kom minst en grav på gravfältet Västerljung 2:1 att skadas, enligt länsstyrelsens bedömning förmodligen huvudsakligen i ytan. Vid besiktning noterade länsstyrelsen förekomst av bränt ben i ytan där grästorven lossnat (e-post, Agneta Scharp, länsstyrelsen i Södermanland, daterat 28 oktober 2011). Skadeinventeringen och återställandet bekostades av Trosa kommun.

Målsättning

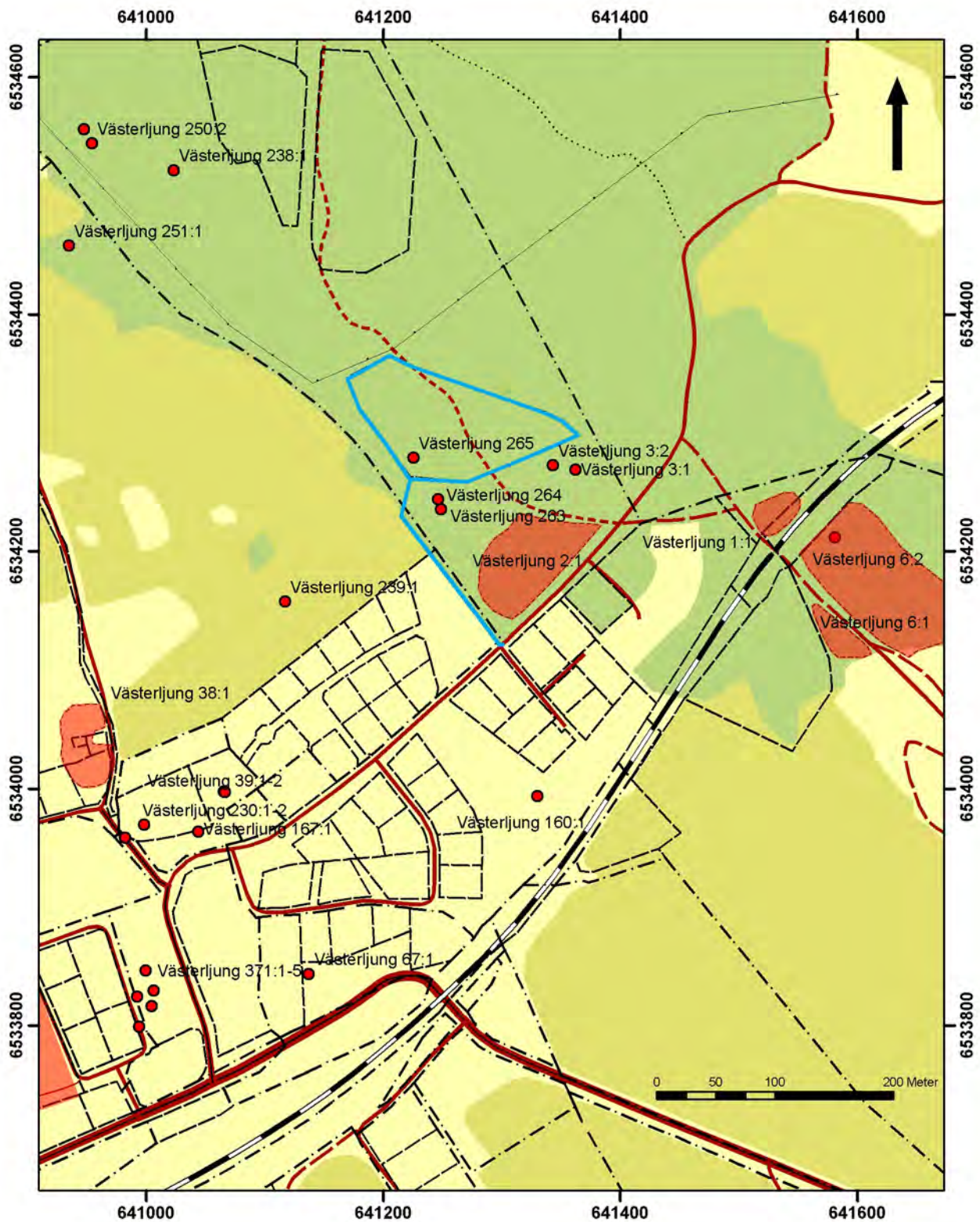
Då målsättningen enligt länsstyrelsen var att lämningarna inom förundersökningsområdet skulle komma att borttagas och dokumenteras syftade förundersökningen till att ge ett fullständigt underlag inför en särskild arkeologisk undersökning avseende fornlämningens karaktär och omfattning inom planområdet. Därför skulle inom ramen för förundersökningen ytan helt banas av med maskin för att kunna fastställa det totala antalet gravar och andra anläggningar samt deras respektive status. Förundersökningen inför gång- och cykelvägen gjordes efter länsstyrelsens önskemål i form av sökschaktning.

Dessutom skulle inom ramen för förundersökningen ett mindre antal anläggningar, varav minst en stensättning, undersökas för att belysa fornlämningens karaktär. I samband med fältarbetet beslöts i samråd med länsstyrelsen att de undersökta anläggningarna skulle utgöras av tre stensättningar och en härd. Beslutet utgick från fornlämningens karaktär och sammansättning som den framträtt i samband med avbaningen.

Avseende gravfältet Västerljung 2:1 skulle skadorna dokumenteras och graven återställas på lämpligt sätt. Området skulle även beskiktigas med syfte att kontrollera om fler skador har uppkommit.

Fornlämningsmiljö

Förundersökningsområdet ligger i ett fornlämningsrikt område (figur 2). Direkt åt söder finns fyra kända gravar i form av stensättningar (Västerljung 3:1–2, 263 och 264) varav

Figur 2. Utdrag ur digitala fastighetskartan. Lämnningar registrerade i Fornsök (www.fmis.raa.se) är markerade med rött. Förundersökningsområdet är markerad blått. Skala 1:5 000.

de två sistnämnda påträffades vid en arkeologisk förundersökning 2007 (Appelgren 2008).

I två schakt som berörde den sydvästligaste delen av fastigheten Björke 3:17 framkom vid samma förundersökning tre stensamlingar, vilka efter undersökning med grävmaskin tolkades som naturbildningar. I ett av schakten vid stensamlingarna framkom ett plattformsavslag av kvarts. Fyndplatsen för avslaget finns registrerat i FMIS som Västerljung 265 (Appelgren 2008). Stensamlingarna ligger i området för A141–144 (figur 4), vilka efter den nu utförda avbaningen bedöms som stensättningar. I området finns även en osäker stensättning (A145) och en stensamling (A2407).

Stensättningarna Västerljung 3:1–2 utgörs av en kvadratisk och en oregelbunden stensättning belägna på ca 6 meters avstånd från varandra. Gravarnas yttre formspråk talar för en datering i äldre järnålder (jfr. Appelgren 2008).

Ca 100 meter söder om förundersökningsområdet ligger det stora gravfältet Västerljung 2:1, vilket innehåller 90 registrerade gravar. Bland gravformerna finns högar och stensättningar varav de flesta är runda, även om också enstaka skeppsformiga förekommer. Gravformerna ger ett intryck av en datering till yngre järnålder. I slutet av 1980-talet gjordes en avgränsande förundersökning för en gång- och cykelväg. Förundersökningen resulterade i att gravfältets begränsning utvidgades åt sydväst (Fornsök, www.fmis.raa.se, Västerljung 2:1).

Ytterligare ett hundratal meter åt öster ligger gravfälten Västerljung 1:1 och 6:1 som genomkorsas av järnvägen. Totalt innehåller de två gravfälten 265 synliga gravar. Dessutom finns här en runristning i fast håll (Västerljung 6:2).

Det finns också indikationer på förhistoriska boplatser i närheten. Nedanför Björke 3:17, cirka 150 meter västerut i åkermark, finns ett lösfynd av en knacksten (Västerljung 239:1) och 200 meter nordväst om området ligger bland annat en skärvstenshög (Västerljung 251:1).

Topografi

Området som förundersöktes var ca 12 000 m² stort och ligger på och strax nedanför sydvästra delen av en större NV–SO orienterad åsrygg belägen nordöst om samhället Västerljung. Höjden över havet är ca 25–35 meter. Åsen domineras av skogsmark, huvudsakligen blandskog. Åt väster vidtar större ytor med åkermark.

Genom förundersökningsområdet löper en gångstig som delar området i en östlig och en västlig del. Omedelbart öster om gångstigen finns en långsmal sank svacka, samt en närmast rund sänka med stående vatten (i fortsättningen benämnt ”vattenhål”) (figur 4).

Området öster om gångstigen utgörs i norr till stor del av berg i dagen. I resterande del består undergrunden av morän som vidtog direkt under gråstorven. I nordöst utgörs moränen i hög grad av småsten medan den i övrigt hade ett högre inslag av sand. Centralt inom ytan finns flera 0,2–1,0 meter stora block. Längst i öster är området ugrävt inom ett 18×6 meter stort parti, sannorlikt till följd av grustäkt.

Området närmast väster om gångvägen sammanfaller med krönet av en åsrygg. Nedanför krönet sluttar åsen relativt brant. En bit ned bildas en avsats varefter sluttningen fortsätter ned mot åkermarken i väster. I västra kanten av undersökningsområdet utgörs undergrunden av lera, men i övrigt huvudsakligen av morän.

641200

641250

641300

641350

Figur 3. Schaktplan.
Skala 1:1 000.

6534350

6534350

6534300

6534300

6534250

6534250

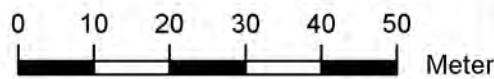
6534200

6534200

6534150

6534150

- Förundersökningsområde
- Schakt
- Djupare schaktad yta
- Grunt schaktad yta
- Ej schaktad yta
- Anläggning
- Anläggning (undersökt)

641200

641250

641300

641350

Metod och genomförande

I enlighet med länsstyrelsens beslut kom i stort sett hela fastigheten Björke 3:17, totalt 10 190 m², att banas av med grävmaskin i syfte att lokalisera samtliga gravar och övriga anläggningar inom området (schakt 2–3) (figur 3). Dessutom grävdes sju stycken sökschakt om en sammanlagt yta av ca 114 m² i söder, längs sträckningen för den planerade gång- och cykelvägen (Schakt 11–17). Inget av arkeologiskt intresse påträffades i sökschakten, som återfylldes efter undersökning. Övriga avbanade ytor lades ej igen.

De schaktade ytorna grovrensades med fyllhammare och endast utvalda anläggningar finrensades med skårslev. Ingen finrensning över mellanliggande ytor genomfördes, varvid det finns en möjlighet att området innehåller en mindre andel ytterligare lämningar än som iaktogs vid förundersökningen. Även delar med berg i dagen avtorvades i syfte att lokalisera eventuella stenpackningar eller andra anläggningar i anslutning till berghällen (se figur 4).

Enligt undersökningsplanen skulle hela området avbanas, men i samråd med länsstyrelsen beslöts att gångstigen skulle undantas. Detta motiverades av att gångstigen fortfarande skulle kunna vara användbar och för att minska risken att passerande människor promenerar direkt på gravarna. Inte heller området i direkt anslutning till ”vattenhålet” direkt öster om promenadvägen avbanades i detta skede.

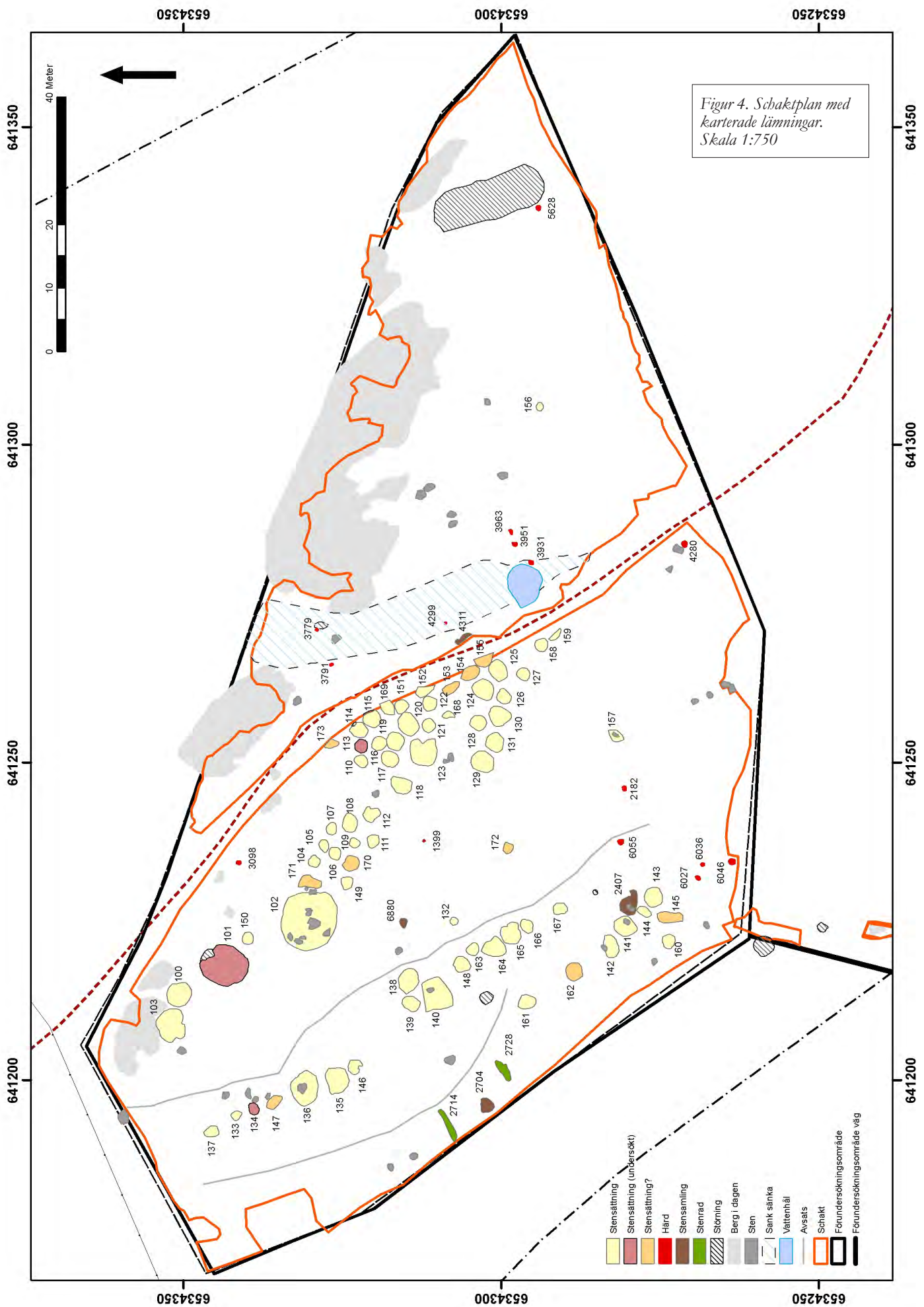
I samband med ett avstämningsmöte i fält beslöts också att valda delar av området skulle schaktas djupare för att undersöka om anläggningar, såsom boplatslämningar och gravar utan synlig markering ovan mark, kunde påträffas djupare ned i lagren. De djupbanade schakten (schakt 4–10 samt schakt 18), med en total yta av 960 m², grävdes ca 0,05–0,20 meter ned i undergrunden. I området öster om gångstigen var anläggningstätheten förhållandevis låg och schaktningen skedde till största del en bit ned i den naturliga moränen som vidtog direkt under grästorven.

Schakt samt utmärkande topografiska drag, såsom berg i dagen, större stenblock och andra terrängformationer, mättes in med totalstation (figur 4).

Fyra anläggningar, varav tre i form av stensättningar och en härd, undersöktes vid förundersökningen. Stensättningarna totalundersöktes, medan härden grävdes ut till hälften varefter sektionen dokumenterades.

De stensättningar som undersöktes finrensades i plan, varefter de lodfotades (A113 och A134) alternativt ritades i plan (A101). Stensättningarnas yttre begränsning, kantkedjor och övriga konstruktionsdetaljer, mättes in med totalstation. Därefter grävdes stensättningen till hälften varefter sektionen ritades. Sedan undersöktes resterande del av anläggningen. Bengömmor sållades med 4 mm såll. Övrig jord sållades ej. Fynd mättes in med totalstation.

De efter skadeinventeringen lokaliserade skadorna inom gravfältet Västerljung 2:1 mättes in med GPS, beskrevs och fotograferades varefter de fylldes igen med jord och torv (bilaga 8).

Figur 4. Schaktplan med karterade lämningar. Skala 1:750

Undersökningsresultat

Förundersökningen resulterade i att ett större gravfält (Västerljung 285) kunde konstateras inom ett minst 95×80 meter stort område. Gravfältet bestod av 73 stensättningar, varav tio på grund av otydligare karaktär bedömdes som osäkra. Inom gravfältet fanns också flera härdar, totalt 13 stycken, och ett möjligt röjningsröse. Tre av stensättningarna och en härd undersöktes och borttogs vid förundersökningen.

Åt öster är gravfältet avgränsat inom förundersökningsområdet. Mot norr och väster är gravfältet inte helt avgränsat, men inga i markytan synliga konstruktioner finns omedelbart utanför förundersökningsområdet i dessa vädersträck. Området söder om det nu förundersökta sammanhängande området omfattades av 2007 års förundersökning (Appelgren 2008).

Mer rumsligt separerade finns en ensamliggande stensättning A156 (Västerljung 284) och två härdar A4280 och A5628 (Västerljung 286 och 287) (figur 4).

Gravarna

Området väster om gångstigen utgör det huvudsakliga gravområdet och samtliga stensättningar utom A156 (Västerljung 284) återfinns här. Omedelbart öster om gångstigen är en sank svacka vilket förefaller utgöra en naturlig gräns för gravfältet (figur 4).

Gravfältet sträcker sig fram till gångstigen som inte avbanades vid förundersökningen. En mindre del av stensättningarna fortsätter in under gångstigen och är inte framtagna i sin helhet. Dessutom finns möjlighet att den ej avbanade ytan döljer fler stensättningar. Flera av de stensättningar som ligger i kanten av gångstigen förefaller vara skadade till följd av att gångstigen använts som körväg för skogsmaskiner.

Gravarna på gravfältet bestod av 49 runda eller närmast runda stensättningar, fyra ovala stensättningar, en rektangulär och nio stensättningar med oregelbunden eller osäker form. Av de tio osäkra gravarna är sju oregelbundna/osäkra till formen och tre runda.

Huvuddelen av de framschaktade stensättningarna är mycket flacka och endast ett fåtal av stensättningarna gick att urskilja före torven avlägsnats. Stensättningarna varierar i storlek och är mellan 1,1 och 9,8 meter i diameter och 0,04–0,37 meter höga. Huvuddelen är mellan 2 och 4 meter stora och den genomsnittliga höjden är 0,17 meter. Endast fyra stensättningar (A101, A102, A136 och A140) är större än 5 meter i diameter.

De flesta gravar, totalt 44 stycken, hade kantkedja. I flertalet fall är kantkedjan tydlig men i två fall är den mer diffus. Också fyra av de tio tveksamma stensättningarna har antydning till kantkedja.

Geografiskt fördelar sig gravarna så att huvuddelen, totalt 46 stycken varav sex osäkra, ligger i ett stråk på krönet av åsryggen (figur 4 och 5). I norra delen av detta stråk finns de större stensättningarna A101 och A102, vilka tillsammans med A100 och A103 (som innan förundersökningen setts som en grav) hade upptäckts av privatpersoner sommaren före höstens förundersökning.

I slutningen, sydväst om åskrönet, finns endast två mindre gravar och en osäker stensättning. En bit ned bildar åsryggen en avsats med ett nytt gravstråk med 16 stensättningar varav två osäkra.

Figur 5. Vy över stensättningarna på åsryggen med A112 i förgrunden. Foto från SO av LISA Hartzell.

Figur 6. Vy över stensättningarna A141-144, A160 och A162 vid foten av åsen. Foto från NV av Anna Arnberg.

En mindre grupp av stensättningar, totalt sex varav en osäker, är belägna på en på en svag förhöjning i SV delen av undersökningsområdet (figur 4 och 6). Området berördes av förundersökningen 2007 (Appelgren 2008). Ytterligare två stensättningar, varav en osäker, finns åt NV. Både på åsryggen och nedanför finns tendenser till att gravar anlagts i mer eller mindre avgränsade grupper med gravtomma partier emellan.

Den ensamliggande stensättningen A156 (Västerljung 284) ligger på förundersökningsområdets sydöstligaste del, cirka 30 meter öster om gångvägen. Det är en av de minsta stensättningarna som upptäckts vid förundersökningen, endast 1,4×1,1 meter stor.

Inre gravskick

Tre av gravarna, A101, A113 och A134 undersöktes vid förundersökningen. Urvalet skedde utifrån gravarnas lokalisering, samt en variation gravarnas yttre utformning.

A101 låg i krönläge i norra delen av förundersökningsområdet (figur 4 och 11 samt rapportens framsida). Den kantkedjeförsedda stensättningen var med sina 6×7 meter en av de största gravarna på gravfältet. Det var också en av få gravar på gravfältet som, till följd av skogsmaskinernas framfart, blivit synlig före avbaning.

A113 (figur 7 och 16) och A134 (figur 8 och 21) mätte 2,1 meter i diameter respektive 2,0×1,6 meter. A113 låg på åsryggen ca 40 meter sydöst om A101, medan A134 anlagts på avsatsen nedanför åskränet (figur 4).

Både A113 och A134 var försedda med kantkedja, men medan kantkedjan hos A113 omfattade hela stensättningen så löpte kantkedjan hos A134 endast längsmed stensättningens södra kant så att en öppning bildades mot norr (se figur 21). Avsaknaden av stenar i kantkedjan hos A134 bedöms vara ursprunglig och liknande konstruktioner finns hos en stor andel av gravarna på gravfältet (se bilaga 1).

Benmaterialet

Två av de undersökta gravarna (A101 och A134) innehöll rester av kremationer, dock utan kol och sot från gravbålet. I A113 påträffades inga ben.

Sammanlagt analyserades 218,4 gram brända ben, motsvarande 1 165 fragment (se bilaga 5). I inget fall påträffades kol eller sot i anslutning till de brända benen och inga regelrätta brandlager har konstaterats. Inte heller vid framschaktningen av övriga stensättningar har förekomst av kol eller sot iakttagits.

Stensättningen A101 innehöll tre separata bengömmor (F2615, F2628 och F3047). De ben som kunde bedömas har identifierades till människa. Den osteologiska analysen visade vidare att graven innehöll minst två individer (F2628 och F3047), men kan heller inte utesluta att det rör sig om tre olika individer, en i respektive bengömma.

Benen i de olika koncentrationerna har inte kunnat könsbedömas, däremot åldersbedömas. Bengömma F3047 representerar en ung individ, runt 20 år gammal, och benen från F2628 en individ i åldersspannet 18–64 år. Identifierade benslag från F2615 är ganska få, men indikerar en vuxen individ i åldersspannet 18–44 år.

Ben från bengömma F3047 har ¹⁴C-analyserats och givit en datering till 810–550 f.Kr., dvs. till yngre bronsålder (bilaga 7).

Figur 7. Stensättningen A113 undersöks av Fredrik Gunnarsson. Foto från SO av Anna Arnberg.

Figur 8. Stensättningen A134 före undersökning. Foto från SSV av Karin Berggren.

Benen från A134 (1,3 gram motsvarande 12 fragment) kunde inte osteologiskt bedömas varken till art eller till benslag. Elva av de tolv benfragmenten (5503) påträffades som en koncentration i gravens centrala del.

Fynd

Två av de undersökta stensättningarna, A113 och A134, innehöll keramik. I A101 påträffades slagen sten i form av tre fragment bränd flinta. Ett av fragmenten utgör ett plattformsavslag med krusta. Därtill innehöll A101 en bit kvarts som möjligtvis även den är slagen.

Keramiken från A113 respektive A134 är av olika karaktär (figur 9 och 10). Inget av kärlen är bevarat i sin helhet, men utifrån de skärvor som tillvaratagits kan konstateras att kärlet från A113 är grövre med en godstjocklek på ca 10 mm, medan skärvorna från A134 representerar ett mindre kärl med utsvängd mynning och markerad skuldra. I detta fall är godstjockleken ca 5 mm.

I A113 framkom keramiken centralt i anläggningen (figur 16). Skärvorna kom förhållandvis ytligt och i samband med undersökningen formulerades en hypotes att delar av kärlet ursprungligen stuckit upp ovanför stensättningens yta. I A134 påträffades keramiken i de nedre delarna av stenpackningen och spridd inom olika delar av anläggningen (figur 21).

Härdar och övriga anläggningar

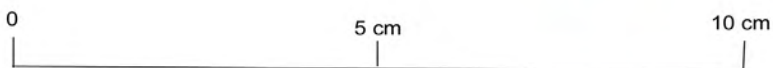
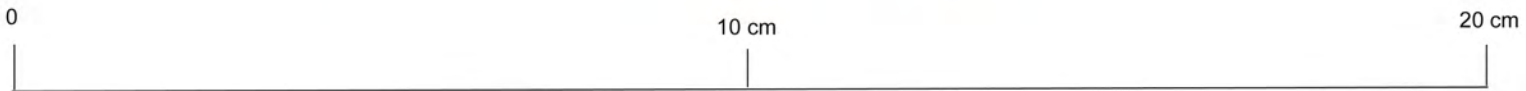
Av de totalt 15 härdarna som framkom vid förundersökningen ligger 13 inom avgränsningen för gravfältet medan två är ensamliggande (A4280 och A5628). Flera av härdarna är, till skillnad från gravarna, belägna strax öster om gångstigen. Anläggningarna är relativt små, 0,4–1,3 meter stora med en genomsnittlig storlek på 0,75 meter. Huvuddelen innehåller skärvsten och åtföljs av mer eller mindre tydliga sotfärgningar.

Av de två ensamliggande härdarna ligger A4280 (Västerljung 286) i förundersökningsområdets sydligaste del och A5628 (Västerljung 287) längst i sydöst.

De härdar som framkommit har syntts innan grävmaskinen kommit ned till orörd mark. Inga ytterligare härdar påträffades på djupare belägna nivåer i de djupbanade schakten.

En av härdarna A3951, som ligger i kanten av gravfältet, undersöktes till hälften och visade sig vara 0,25 meter djup. Kol som analyserats avseende vedart kommer från al, lind och salix och påminner enligt analysen mycket om resterna efter en eld som huvudsakligen bestått av insamlad pinnved (se bilaga 6). Av dessa valdes salix ut för ¹⁴C-analys och gav datering till cirka 700–940 e.Kr, dvs. till yngre järnålder (bilaga 7).

I västra kanten av gravfältet finns en gles stensamling, troligen ett röjningsröse (A2704). Stensamlingen flankeras på bägge sidor av glesa stenrader (A2714 och A2728).

Figur 10. Keramik (F 12–16) från stensättningen A134. Foto: Anna Arnberg

Kronologi

Dateringen av brända ben från stensättningen A101 och från härden A3951 visar att platsen brukats under yngre bronsålder och yngre järnålder.

Med utgångspunkt i stensättningarnas utformning, samt det inre gravskicket hos undersökta gravar, ska gravfältet sannolikt dateras till yngre bronsålder/äldre järnålder. Det går emellertid inte att utesluta att några av de ännu ej undersökta gravarna kan vara av yngre datum.

Skadeinventering vid gravfältet Västerljung 2:1

I samband med en avverkning våren 2011 vid gravfältet Västerljung 2:1 uppstod mindre skador på gravar belägna invid Hammarbyvägen. Skadorna tillkom på grund av att timmer- och risupplag lades på platsen. I en av skadorna observerade en handläggare från länsstyrelsen enstaka brända ben. Enligt ett beslut av länsstyrelsen gjordes därför samtidigt med förundersökningen också en skadeinventering och en återställning av skador.

Vid skadeinventeringen påträffades totalt åtta mindre ytor där torvlagret lossnat och blottade gravarnas jordmantel (se bilaga 8). Totalt hade fyra gravar, tre högar och en stensättning skadats. Skadorna bestod av ca 0,10–0,15 meter djupa gropar. Huvuddelen var mindre än 0,5 meter stora, den största skadan var 1,2×3 meter. Inga fler brända ben eller fynd observerades vid inventeringen. Skadorna mättes in och fotodokumenterades för att sedan återställas.

Utvärdering

Syftet med förundersökningen inom Björke 3:17 var att ge ett fullgott underlag inför en särskild arkeologisk undersökning avseende fornlämningens karaktär och omfattning inom planområdet. Genom att avbana merparten av området istället för att arbeta med mindre sökschakt har detta syfte till stor del uppnåtts. Eftersom schaktning ej genomförts inom mindre delar av förundersökningsområdet, bl.a. i anslutning till den gångstig som löper genom planområdet, har dock det exakta antalet anläggningar inte kunnat fastställas. Förundersökningen ger dock en förhållandevis god bild gravfältets karaktär och omfattning, även om man får räkna med att ytterligare anläggningar kan finnas inom ej avbanade ytor.

Att merparten av planområdet avbanats har även gett en god indikation på komplexiteten inom gravfältet. Inga tydligt boplatsindikerande anläggningar, t.ex. stolphål, kulturlager eller bränd lera etc., har påträffats vid avbaningen och sannolikt representerar de härdarna som framkommit annan form av aktivitet.

Vid förundersökningen undersöktes fyra anläggningar: tre stensättningar och en härd. Därigenom finns även underlag för vad som kan förväntas avseende anläggningarnas utformning och fyndinnehåll.

Mängden brända ben varierade stort stensättningarna emellan: 218,4 gram i A101, 1,3 gram i A134 och inga ben i A113. Också storleken hos de tillvaratagna benfragmenten varierade anläggningarna emellan och förutsättningen för osteologisk analys kan därför skilja sig åt mellan gravar.

Fyndmaterialet bedöms utifrån gravfältets karaktär huvudsakligen komma att utgöras av keramik, samt av stenmaterial och enstaka metallföremål. Merparten av fynden bör komma vid undersökning av gravar, då inga fynd av förhistorisk karaktär iaktogs vid schaktning.

Baserat på gravarnas och gravfältets morfologi, samt ¹⁴C-dateringen av ett bränt ben i A101, bedöms gravfältets etablering ligga i yngre bronsålder sannolikt med en fortsatt brukningsfas in i äldre järnålder. En i kanten av gravfältet belägen härd härrör från yngre järnålder. Tidsmässigt kan härden sättas i samband med det längre åt sydost belägna Västerljung 2:1.

Undersökningen av sträckningen för den planerade gång- och cykelbanan gjordes i form av sökschaktning. Inga förhistoriska anläggningar eller fynd framkom vid schaktningen. Då en förhållandevis stor del av sträckningen sökschaktades bedöms resultaten från sökschakten vara representativ för övriga delar av sträckningen.

Efter skadeinventering av gravarna på Västerljung 2:1 fylldes de skadade partierna med jord. Gravarna anses därmed vara återställda.

Referenser

Appelgren, K. 2008. *Gravar i Västerljung, Södermanland, Västerljungs socken, Björke 3:17, RAÄ 3*. Arkeologisk förundersökning. UV Mitt Rapport 2008:4.

E-post, Agneta Scharp, länsstyrelsen i Södermanland, daterat 28 oktober 2011. *Ang avverkning inom Björke 3:17 samt återställande av grav inom grf Västerljung 2:1 som skadades i samband med kommunens gallring och upplag av timmer.*

Tekniska och administrativa uppgifter

KM projekt nr:	KM11137 och KM11146
Länsstyrelsen dnr, beslutsdatum:	Dnr 431-3291-2011, beslut 2011-10-19
Undersökningsperiod:	3–25 november 2011
Exploateringsyta:	Ca 12 000 m ²
Personal:	Anna Arnberg (projektledare), Karin Berggren, Fredrik Gunnarsson, Lisa Hartzell, Kristina Jonsson, Britta Kihlstedt, Magnus Lindberg, Henrik Runeson (biträdande projektledare)
Belägenhet:	Björke 3:17 och 3:1, Västerljung socken, Trosa kommun, Södermanlands län, Södermanland
Ekonomisk karta:	J133-9h6i60, J133-9h6j60
Koordinatsystem:	SWEREF 99 TM
Koordinater:	X6534365 Y641205 (FU-områdets N hörn)
Höjdsystem:	RH2000
Inmättningsmetod:	Totalstation (GPS på gravfältet Västerljung 2:1)
Dokumentationshandlingar:	Förvaras hos ATA
Fynd:	Fynden förvaras på KM i väntan på beslut om fyndfördelning

Bilagor

Bilaga 1. Anläggningsbeskrivningar

Bilaga 2. Anläggningstabell

Bilaga 3. Schaktbeskrivningar

Bilaga 4. Fyndtabell

Bilaga 5. Osteologisk analys

Bilaga 6. Vedartsanalys

Bilaga 7. ¹⁴C-analyser

Bilaga 8. Skadeinventering och återställning, Västerljung 2:1

Bilaga 1. Anläggningsbeskrivningar

A100

Stensättning, rund, 3,7 m i diameter och 0,20 m hög. Skadad.

Rund stensättning med kantkedja och innanförbyggande stenpackning. Kantkedjan, utgörs av stenar i storleksordningen 0,3–0,4 meter och är som är tydligast i den V delen. Innanför kantkedjan finns en stenpackning bestående av 0,15–0,25 meter stora stenar. Konstruktionen är kraftigt skadad då området använts som körväg för skogsmaskiner och hjulspår löper rakt över stensättningen i SO–NV.

Stensättningen ligger i krönläge i N delen av förundersökningsområdet. Belägen invid A103.

A101

Stensättning, rundad, 7,0×6,0 m stor och 0,20 m hög. Undersökt 100 %. Skadad.

Rundad stensättning med kantkedja och innanförbyggande stenpackningar (figur 11 samt rapportens framsida). Kantkedjan (A566) bestod av 0,25–0,5 meter stora stenar lagda med ca 0,1–0,2 meters mellanrum. Innanför kantkedjan fanns en stenpackning (A588) av relativt glest lagda stenar och block, 0,1–0,6 meter stora (enstaka 1,0 meter). I de centrala till södra delarna av stensättningen fanns en småstenspackning (A631) ovanpå A588. Lagret hade en diffus avgränsning mot S, då områden med små stenar även förekommer inom A588. I den N delen är stensättningen skadad av en körväg för skogsmaskin.

Under A588 framträdde konstruktion (A4164) som möjligtvis utgjort kantkedja till en äldre grav som överlagrats av A101. Konstruktionen, som var 2,2×2,2 meter stor och bestod av 0,2–0,4 meter stora stenar, iaktogs först efter att stenarna i A588 lyfts med maskin. Benkoncentrationen F2615 ligger inom A4164.

Stensättningen, som är anlagd på morän, ligger i krönläge i N delen av förundersökningsområdet. Flera av stenarna inom stensättningen utgörs av markfasta block. Dessa avlägsnades ej vid undersökningen.

Osteologiskt material

Stensättningen innehöll tre koncentrationer (F2615, F2628 och F3047) med brända ben. Ingen kol eller sot framkom i anslutning till benen.

F2615 (F1 och F2), brända ben, 27,4 g

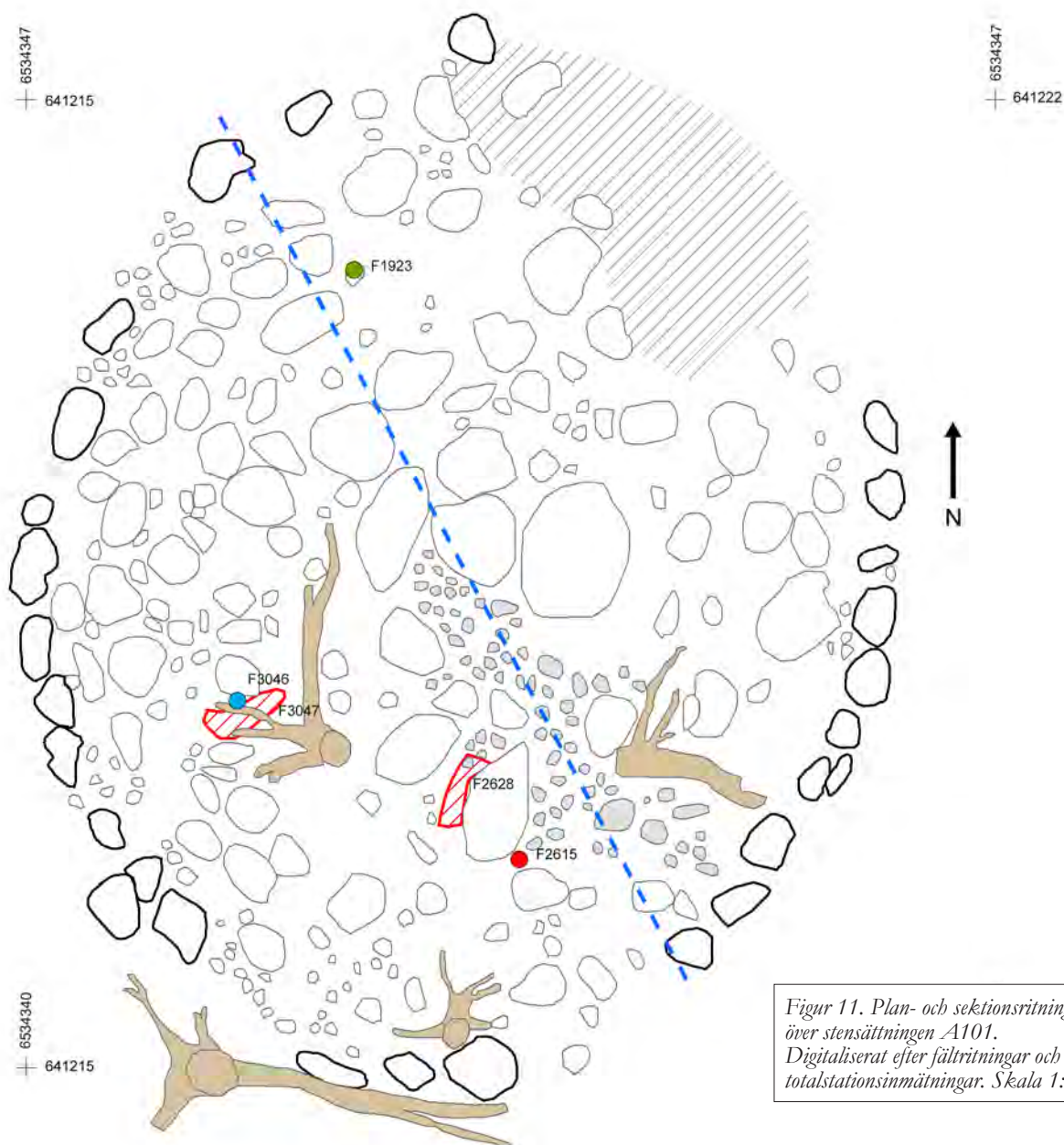
Benkoncentration belägen på S sidan om ett stort stenblock i A588. Benen omgavs inte av någon mörkfärgning eller brandlager utan påträffades i en något siltigare del av fyllningen i A588. Människa.

F2628 (F5 och F6), brända ben, 59,9 g

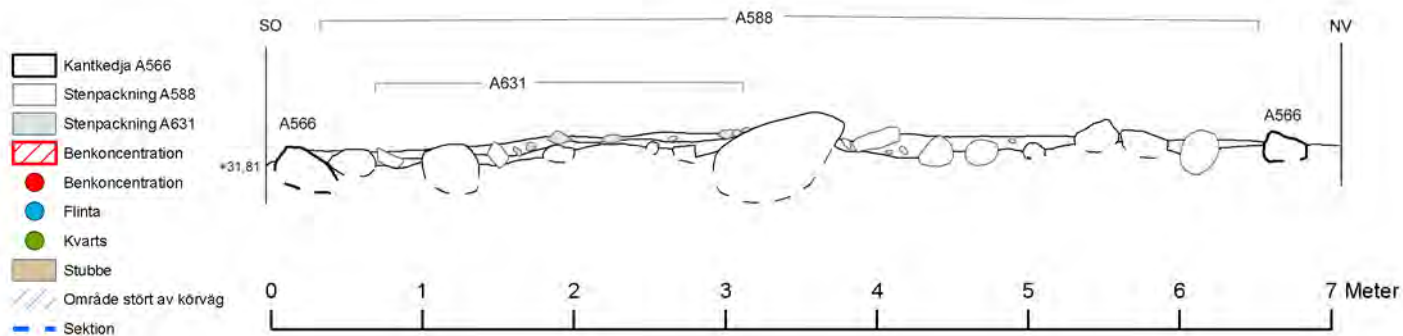
På NV sidan av samma sten framkom ytterligare en koncentration av brända ben.

F3047 (F3 och F4), brända ben, 129,8 g

Benkoncentration som framkom efter det att stenar i stenpackningen (A588) avlägsnats. I benkoncentrationen fanns tre fragment av bränd flinta (F3046).

Figur 11. Plan- och sektionsskiss över stensättningen A101. Digitaliserat efter fältritingar och totalstationsinmätningar. Skala 1:50.

- Kantkedja A566
- Stenpackning A588
- Stenpackning A631
- Benkoncentration
- Benkoncentration
- Flinta
- Kvarts
- Stubbe
- Område stort av körväg
- Sektion

Fynd

F3046 (F9), bränd flinta, 3 fragment, 2,3 g.

F1923 (F10), kvarts, 1 fragment (slagen?), 27,8 g.

Datering

Ua-43166, bränt ben (ur F3047, F3), 810–550 f Kr (bilaga 7).

A102

Stensättning, rundad, 9,8×9,2 m stor och 0,25 m hög. Centralt i anläggningen är en grop.

Stensättning av 0,2–1,0 meter stora stenar (huvudsakligen 0,3–0,4 meter stora) med enstaka skärvstenar synliga i ytan (figur 12). I centrum av stensättningen är en 4×2,5 meter stor och 0,5 meter djup oval grop fylld med sprängsten och recent skräp. Sprängsten finns också på ytan av stensättningen.

Belägen på krönet av höjdrygg, något neddragen mot V.

*Figur 12. Stensättningen A102.
Foto från NV av Anna Arnberg*

A103

Stensättning, rund, 4,8×4,6 m stor och 0,25 m hög. Skadad.

Rund stensättning med kantkedja och innanföriggande stenpackning (figur 13). Kantkedjan, som består av 0,3–0,7 meter stora stenar, är tydlig förutom i V och SÖ där enstaka stenar saknas. Stenpackningen utgörs av 0,3–0,6 meter stora stenar. I SV delen tycks den vara lagd i rader innanför kantkedjan. Enstaka stenar kan vara påförda efter det att stensättningen uppfördes.

De centrala delarna av stensättningen finns körspår efter skogsmaskin. I gravens N står en stubbe.

Belägen i krönläge på gravfältets NV del invid A100. Delvis anlagd på berg i dagen.

Figur 13. Stensättningen A103.
Foto från S av Lisa Hartzell.

A104

Stensättning, rundad, 2,0×1,8 m stor och 0,15 m hög. Skadad?

Rundad stensättning bestående av 0,2–0,4 meter stora stenar. Möjligen är anläggningen skadad i V.

Belägen på åsrygg strax Ö om A102 och i anslutning till bl.a. A105–109 och A149.

A105

Stensättning, rundad, 1,8×1,4 m stor och 0,20 m hög.

Stensättning bestående av 0,2–0,5 meter stora stenar.

Belägen på åsrygg, N om A106, Ö om A104 och V om A107.

A106

Stensättning, rund, 2,0×1,9 m stor och 0,14 m hög.

Stensättning med kantkedja och innanföriggande stenpackning (figur 14). Kantkedjan är något högre än stenpackningen. Stenarna i kantkedjan är 0,35×0,25–0,4×0,5 meter stora och de i stenpackningen 0,2–0,35 meter stora. I NV är en stubbe.

Belägen på åsrygg. Ligger kant i kant och S om stensättningen A105.

A107

Stensättning, rundad, 2,0×1,6 m stor och 0,15 m hög.

Rundad stensättning av 0,2–0,4 meter stora stenar (figur 15). En av stenarna i stenpackningen har rubbats vid schaktning.

Belägen på åsrygg i anslutning till bl.a. A104–A106, A108–A109 och A111–A112.

A108

Stensättning, rundad, 2,8×2,3 m stor och 0,21 m hög.

Rundad stensättning med kantkedja med öppning i NV och en innanföriggande till synes gles stenpackning. Stenstorlek 0,2–0,4 meter.

Belägen på åsrygg ca 1 meter Ö om A109.

A109

Stensättning, rundad, 1,5×1,4 m stor och 0,12 m hög.

Rundad stensättning bestående av en stenpackning av 0,1×0,2–0,4×0,3 meter stora stenar. I SÖ kanten saknas stenar i ett parti.

Belägen på åsrygg ca 1 meter V om A108.

A110

Stensättning, rundad, 2,0×1,8 m stor och 0,17 m hög.

Rundad stensättning bestående av en gles stenpackning av 0,15–0,35 meter stora stenar. Huvuddelen av stenarna ligger i kanten av stensättningen men bildar ingen tydlig kantkedja.

Belägen på åsrygg i anslutning till bl.a. A113–A119.

A111

Stensättning, oregelbunden, 2,3×1,9 m stor och 0,13 m hög.

Oregelbunden stensättning bestående av en gles stenpackning av 0,15–0,35 meter stora stenar. Huvuddelen av stenarna ligger mot kanten av konstruktionen, men bildar ingen tydlig kantkedja.

Belägen på åsrygg i anslutning till bl.a. A108–109 och A112.

A112

Stensättning, oregelbunden, 2,7×2,2 m stor och 0,18 m hög.

Oregelbunden stensättning bestående av en stenpackning av 0,15–0,5 meter stora stenar.

Belägen på åsrygg i anslutning till bl.a. A108 och A111.

A113

Stensättning, rund, 2,1 m i diameter och 0,2 m hög. Undersökt 100 %.

Stensättning med kantkedja och innanförliggande stenpackning (figur 7 och 16). Kantkedjan (A2430) består av 0,3–0,5 meter stora stenar och stenpackningen (A2457) av 0,1–0,5 meter stora stenar med en tunn fyllning av mörkgrå silt emellan (0,05 meter tjock). Stenarna i kantkedjan låg med den platta sidan mot botten.

I centrum av stensättningen fanns en keramikkoncentration (F2677). Skärvorna är dock för få för att bilda ett komplett kärl.

Belägen på åsrygg ca 0,3 meter Ö om A110 och 0,3 meter V om A114. Undergrunden består av gulbrun grusig och sandig silt.

Osteologiskt material

Inga ben påträffades i stensättningen.

Fynd

F2677 (F11), keramik, 46 fragment, 137,1 g.

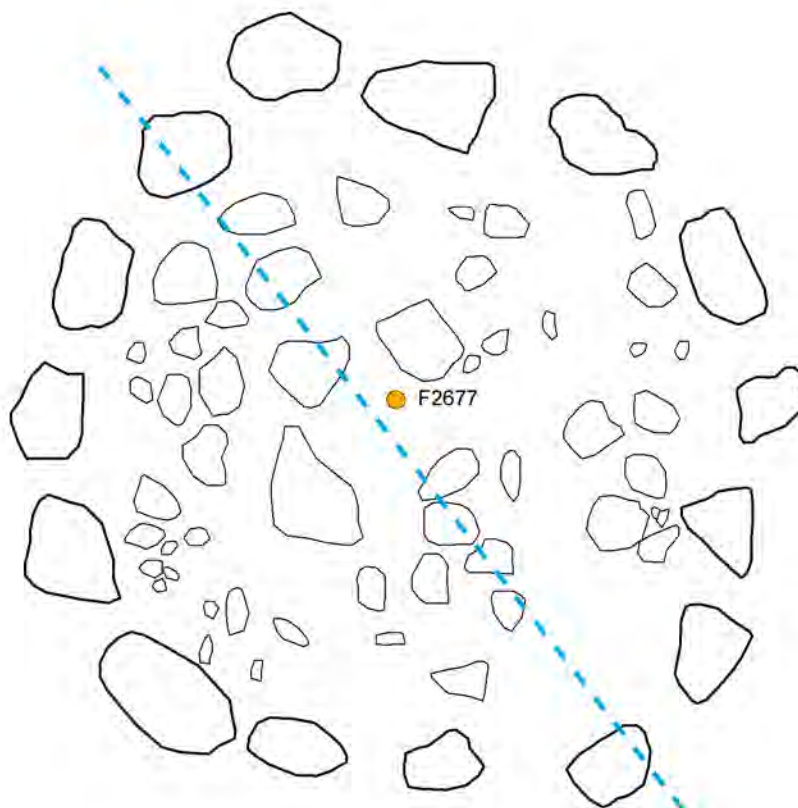
6534324

+ 641251

6534324

+ 641254

Figur 16. Plan- och sektionsritning över stensättningen A113. Digitaliserat efter fältritningar, lodfoto och totalstationsinmätningar. Skala 1:20.

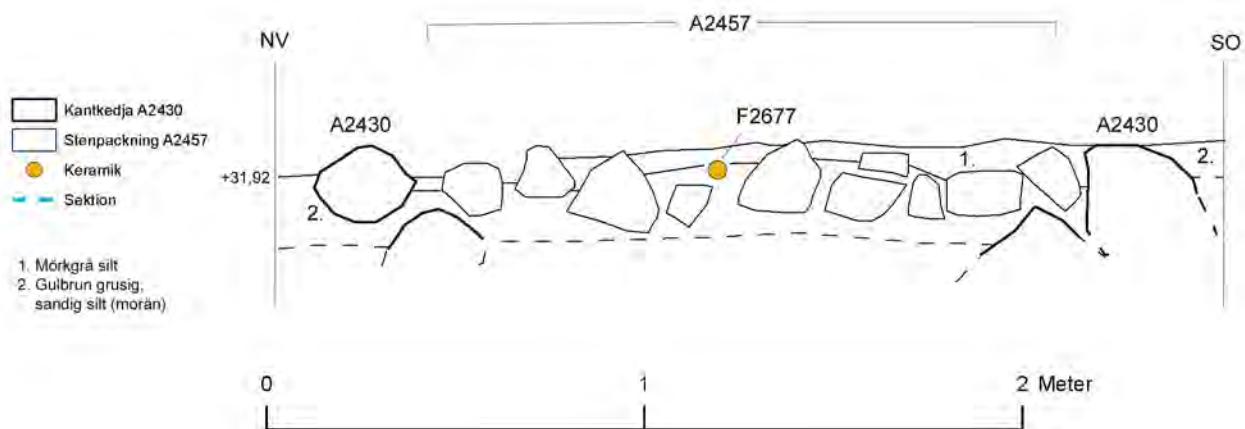

6534321

+ 641251

6534321

+ 641254

A114

Stensättning, rundad, 2,8×2,4 m stor och 0,13 m hög. Skadad?

Stensättning med kantkedja och innanföriggande stenpackning. Kantkedjan utgörs av 0,2×0,3–0,35×0,55 meter stora stenar. I NÖ saknas stenar och kantkedjan kan där vara skadad av skogsmaskiner. Stenpackningen består av 0,1–0,35 meter stora stenar och är synlig i den Ö delen av stensättningen.

Belägen på åsrygg, Ö om A113 och NV om A115.

A115

Stensättning, rundad, 2,9×2,5 stor och 0,12 m hög. Skadad?

Stensättning med en kantkedja av 0,25×0,3–0,25×0,5 meter stora stenar och innanföriggande tillsynes gles stenpackning (figur 17). I Ö saknas stenar i kantkedjan, vilket kan bero på att anläggningen ligger i kanten av en gångstig som använts som körväg för skogsmaskiner. Området innanför kantkedjan är något välvd och 0,2–0,3 meter stora stenar är synliga i jordfyllningen.

Belägen på åsrygg i kanten av gångstig, SO om A114 och NV om A169.

Figur 17. Stensättningen A115. Foto från V av Anna Arnberg.

A116

Stensättning, rundad, 2,25×2,1 och 0,17 m hög.

Stensättning med kantkedja av 0,2×0,3–0,25×0,4 meter stora stenar, vilken är tydlig mot Ö och V. I S saknas sten i kantkedjan (här finns också en störning i form av en stubbe). Också i N finns ett 0,8 meter stort område utan kantkedjestenar. Centralt i stensättningen syns tre större stenar, 0,2–0,3 meter stora. I övrigt utgörs ytan innanför kantkedjan av humös silt med inslag av småsten.

Belägen på åsrygg. Omges på ett avstånd av högst 1,5 meter av A110, A113–115, A117 och A119. A119 ligger tätt intill åt S.

A117

Stensättning, rundad, 2,7×2,5 m stor och 0,12 m hög.

Stensättning med en kantkedja av 0,350,2–0,4×0,35 meter stora stenar som i NÖ täcks av en stubbe. Ytan innanför kantkedjan är något välvd. 5 stycken stenar, 0,2×0,15–0,4×0,2 meter stora, finns centralt i stensättningen. I övrigt utgörs ytan innanför kantkedjan av humös silt med inslag av småsten.

Belägen på åsrygg och inom ett avstånd mindre än 1,5 meter omgiven av A116, A118 och A119.

A118

Stensättning, rundad, 3,4×2,6 meter stor och 0,24 m hög.

Stensättning bestående av en tydligt avgränsad men gles stenpackning av 0,2×0,3–0,8×0,4 meter stora stenar. De största blocken ligger huvudsakligen i kanten av stensättningen.

Belägen på åsrygg ca 1,5 meter SV om A117.

A119

Stensättning, rund, 2,9×2,8 m stor och 0,2 m hög.

Rund stensättning med en kantkedja av 0,2×0,3–0,4×0,5 meter stora stenar, som är högre än den innanföriggande glesa stenpackningen. Stenpackningen består av 0,1–0,35 meter stora stenar och mellan dessa finns humös sand.

Belägen på åsrygg inom ett avstånd av högst 1,5 meter omgiven av A116, A117, A120 och A123.

A120

Stensättning, oval, 3,8×3,0 m stor och 0,2 m hög.

Stensättning med en kantkedja av 0,4×0,25–0,6×0,4 meter stora stenar med en öppning i NV och en innanförliggande stenpackning av 0,1–0,4 meter stora stenar. Kantkedjan något upphöjd i förhållande till den innanförliggande stenpackningen. Stubbe finns i NÖ.

Belägen på åsrygg inom ett avstånd av högst 1,5 meter omgiven av A119, A121, A123, A151 och A169.

Figur 18. Stensättningen A120. Foto från SV av Anna Arnberg.

A121

Stensättning, rund, 2,4×2,2 m stor och 0,1 m hög.

Rund stensättning med kantkedja i Ö av 0,2–0,5 meter stora stenar. Innanför kantkedjan finns en gles stenpackning av 0,1–0,2 meter stora stenar. Centralt är tre större stenar, 0,3–0,4 meter stora. Stubbe finns i V.

Belägen åsrygg inom ett avstånd av högst 1,5 meter omgiven av A120, A122, A123 och A168.

A122

Stensättning, rundad, 2,3×2,3 m stor och 0,17 m hög.

Rundad stensättning med kantkedja av 0,4×0,25–0,65×0,4 meter stora stenar med en öppning i N. Kantkedjan är högre än den intilliggande glesa stenpackningen som består av 0,1–0,3 meter stora stenar. Mellan stenarna är humös silt med inslag av grus och småsten.

Belägen på åsrygg inom ett avstånd av högst 1,5 meter omgiven av A121, A152, A153 och A168.

A123

Stensättning, rundad, 4,3×4,0 m stor och 0,35 m hög. Gravklot.

Rundad stensättning med en kantkedja av 0,4×0,2–0,6×0,3 meter stora stenar som är högre än den innanföriggande glesa stenpackningen. Stenpackningen utgörs av 0,1–0,5 meter stora stenar belägna i humös silt med inslag av grus och småsten. Inom stenpackningen finns en 0,35×0,25 meter stor och 0,25 meter hög äggformad sten, tolkad som gravklot. Gravklotet har rubbats vid schaktning och ligger ej i ursprungligt läge.

Belägen på åsrygg inom ett avstånd av högst 1,5 meter omgiven av A119, A120 och A121.

A124

Stensättning, rundad, 3,4×2,8 m stor och 0,37 m hög.

Stensättning i Ö med kantkedja av 0,35×0,25–0,75×0,5 meter stora stenar. I NÖ är ett stenfritt parti. Inget tyder på att det beror på en skada, utan snarare på en medvetet gjord öppning i kantkedjan. Innanför kantkedjan finns en stenpackning av 0,3×0,2–0,3×0,5 meter stora stenar. Stenpackning saknas dock alldeles innanför öppningen i kantkedjan. Centralt i stensättningen finns en 0,6×0,6 meter stor och 0,3 meter hög sten.

Belägen på åsrygg inom ett avstånd av högst 1,5 meter omgiven av A125, A126, A130, A154 och A155.

A125

Stensättning, rundad, 3,1×2,3 m stor och 0,22 m hög.

Stensättning med kantkedja och en gles stenpackning. Kantkedjan består av 0,25×0,35–0,45×0,6 meter stora stenar och har en 1,6 meter bred öppning mot SÖ. Även mot NV finns ett parti i kantkedjan utan sten.

Belägen på åsrygg inom ett avstånd av högst 1,5 meter omgiven av A124, A126, A154 och A155.

A126

Stensättning, rundad, 2,2×1,7 m stor och 0,17 m hög.

Rundad stensättning med en kantkedja av 0,4–0,7 meter stora stenar med öppning mot SÖ (figur 19). Innanför kantkedjan syns en gles stenpackning av knytnävsstora stenar.

Belägen på åsrygg inom ett avstånd av högst 1,5 meter omgiven av A124, A125 och A130.

A127

Stensättning, rundad, 2,0×1,9 m stor och 0,2 m hög.

Rundad stensättning med en stenpackning av 0,1–0,4 meter stora stenar där de största stenarna återfinns mot kanten av konstruktionen. Mellan stenarna är humös silt med inslag av grus och småsten.

Belägen på åsrygg ca 1,4 meter S om A125.

A128

Stensättning, rundad, 2,6×2,2 meter stor och 0,2 m hög.

Rundad stensättning med en stenpackning av 0,3×0,2–0,4×0,4 meter stora stenar. I NV finns en 0,7×0,4 meter stor flat sten. Mellan stenarna är humös grusig silt.

Belägen på åsrygg inom ett avstånd av högst 1,5 meter omgiven av A130 och A131.

A129

Stensättning, oval, 3,8×3,2 m stor och 0,22 m hög.

Stensättning bestående av en gles lagt kantkedja av 0,25×0,25–0,4×0,6 meter stora stenar med de större mot slutningen i SV. Innanför kantkedjan finns antydning till en gles stenpackning av 0,1–0,25 meter stora stenar.

Belägen något neddraget från krönet av åsrygg på SSV-sluttande mark ca 0,7 meter NV om A131.

A130

Stensättning, rundad, 3,2×3,0 m stor och 0,2 m hög. Mittsten.

Rundad stensättning med en kantkedja av 0,4–0,7 meter stora stenar sånär som i ett parti mot SÖ utan sten. Centralt i stensättningen finns en 0,6×0,5 meter stor mittsten som reser sig 0,3 meter över markytan. Däremellan syns en gles stenpackning av 0,1×0,1–0,5×0,7 meter stora stenar, huvudsakligen 0,1×0,1–0,2×0,3 m stora.

Belägen något neddraget åt V från krönet av åsrygg. Inom ett avstånd av högst 1,5 meter omgiven av A124, A126, A128 och A131.

A131

Stensättning, rundad, 3,0×2,7 m stor och 0,25 m hög.

Stensättning med gles men tydligt markerad kantkedja av 0,4×0,4–0,65×0,4 meter stora stenar. Innanför kantkedjan syns enstaka 0,1–0,2 meter stora stenar.

Belägen något neddraget åt V från krönet av åsrygg. Inom ett avstånd av högst 1,5 meter omgiven av A128, A129 och A130.

Figur 20. Stensättningen A132. Foto från V av Anna Arnberg.

A132

Stensättning, rund, 1,1×1,1 m stor och 0,1 m hög. Skadad.

Stensättning med en tät stenpackning av 0,1–0,3 m stora stenar. I väster finns ett parti där stenar saknas. Något skadad i S.

Belägen i V-sluttning av åsrygg.

A133

Stensättning, rundad, 2,2×1,4 m stor och 0,11 m hög. Skadad.

Stensättning med en tät stenpackning av 0,1–0,35 meter stora stenar. Något skadad i centrala delen, troligen efter rötter/träd.

Belägen på avsats i sluttning av åsrygg, ca 1 meter N om A134 och ca 3 meter S om A137.

A134

Stensättning, rundad, 2,0×1,6 m stor och 0,27 m hög. Undersökt 100 %.

Stensättning med en kantkedja och innanföriggande kantkedja (figur 8 och 21). Kantkedjan (A5087) utgörs av 0,25×0,4–0,5×0,5 meter stora stenar och har en öppning mot N. Stenpackningen (A5201) består av 0,05–0,2 meter stora stenar med en fyllning av humös siltig sand mellan stenarna som var mycket svår att skilja från de omgivande naturliga lagren. Stenpackningen var placerad i en grund nedgrävning.

I gravens centrala delar var stenpackningen mycket tät och dominerad av mindre stenar. Här framkom en liten koncentration av brända ben halvvägs ned i stenpackningen (F5503). Fynden av keramik gjordes under själva stenpackningen, i botten av gravkonstruktionen.

Inga spår av brandlager, sot eller kol iakttofs. Däremot var ca 1/3 av stenarna skärviga.

Belägen på avsats i sluttning av åsrygg, ca 1 meter S om A133 med två större block mot Ö.

Fynd

F5501 (F12), keramik, 1 fragment, 4,4 g.

F5502 (F13), keramik, 4 fragment, 8,1 g.

F6879 (F14), keramik, 1 fragment, 3,8 g.

F5912 (F15), keramik, 1 fragment, 3,7 g.

F5500 (F16), keramik, 2 fragment, 1,8 g.

Osteologiskt material

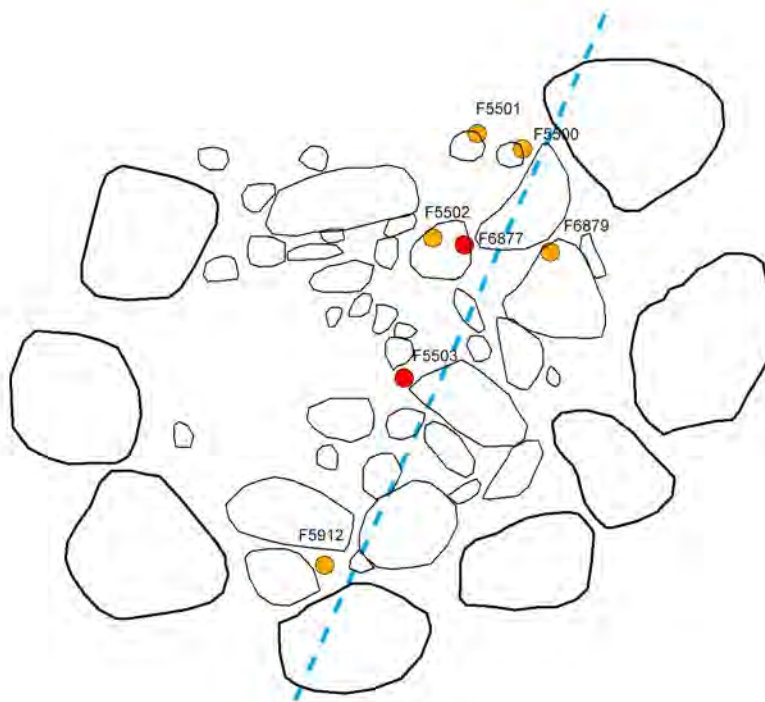
F5503 (F7), brända ben, 1,1 g.

F6877 (F8), brända ben, 0,2 g.

6634341

6634341
641197

Figur 21. Plan- och sektionsritning över stensättningen A134. Digitaliserat efter fältritningar, lodfoto och totalstationsinmätningar. Skala 1:20.

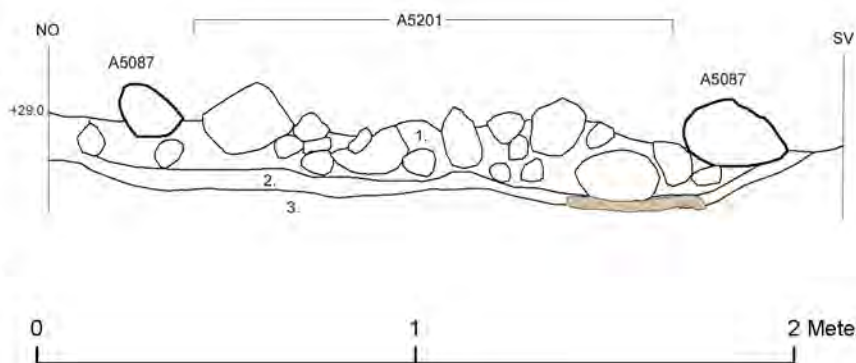

6534338
641194

6534338
641197

- Kantkedja A5087
- Stenpackning A5201
- Brända ben
- Keramik
- Rot
- Sektion

1. Humös siltig sand
2. Humös sandig grusig morän
3. Sandig grusig morän

A135

Stensättning, rundad, 4,3×3,4 m stor och 0,22 m hög.

Stensättning med kantkedja av 0,4×0,3–1,0×0,6 meter stora stenar och en innanförbyggande gles stenpackning.

Belägen på avsats i sluttning av åsrygg mellan A136 i N och A146 i S.

A136

Stensättning, rundad, 5,3×4,3 m stor och 0,18 m hög. Mittblock.

Stensättning med en kantkedja av 0,4×0,4–0,3×1,1 meter stora stenar och en gles lagd stenpackning av 0,15–0,5 meter stora stenar. Centralt i stensättningen finns ett stort block beläget i en svag försänkning (figur 22).

Belägen på avsats i sluttning av åsrygg mellan A147 i N och A135 i S.

Figur 22. Stensättningen A136. Foto från SV av Anna Arnberg.

A137

Stensättning, rundad, 2,4×2,1 m stor och 0,16 m hög.

Stensättning med en stenpackning av 0,15×0,15–0,5×0,6 meter stora stenar.

Belägen på avsats i sluttning av åsrygg ca 3 meter N om A133.

A138

Stensättning, rundad, 3,7×3,2 m stor och 0,21 m hög. Skadad.

Stensättning med en stenpackning av 0,15×0,15–0,25×0,2 meter stora stenar. Flera större stenar finns mot kanten av stenpackningen. Tendens till kantkedja, i form av tre stenar, 0,6×0,5 meter stora, kan anas i N och NV. Den nordligaste av dem är rubbad ur sitt ursprungliga läge. Kantkedjan förefaller vara störd i Ö och V, förmodligen vid schaktning.

Belägen på avsats i sluttning av åsrygg Ö om A139 och N om A140.

A139

Stensättning, oval, 2,6×2,0 m stor och 0,24 m hög.

Stensättning med en kantkedja av 0,3–0,4 m stora stenar och en något otydlig stenpackning av 0,20–0,35 meter stora stenar. Ingen stenpackning är synlig i mitten av konstruktionen. I NV finns ett mindre parti utan sten i kantkedjan. I SÖ är en stubbe.

Belägen på avsats i sluttning av åsrygg V om A138 och N om A140.

A140

Stensättning, firsidig, 5,3×4,3 m stor och 0,20 m hög. Skadad?

Firsidig stensättning som avgränsas av en u-formad kantkedja med öppning åt N. I Ö delen av stensättningen finns ett större block, 1,0×0,8 meter stort. Runt blocket är en stenpackning synlig av 0,2–0,4 meter stora stenar. V om blocket är ett område på 1×1 meter utan stenpackning, vilket kan bero på skada vid schaktning.

Belägen på avsats i sluttning S om A138 och A139.

A141

Stensättning, rundad, 4,5×3,8 m stor och 0,23 m hög (0,6 m hög inkl. mittblock). Mittblock. Skadad.

Stensättning med en kantkedja av 0,3–0,65 meter stora stenar och en stenpackning av ca 0,2–0,45 meter stora stenar (figur 23). Centralt i graven finns ett 1,15 meter stort och 0,6 meter högt block. I S delen är stensättningen störd och saknar kantkedja. Störningen kan ha samband med en i detta område tidigare utförd förundersökning 2007.

Belägen på en svag förhöjning nedanför åsryggen. Graven ligger i anslutning till A142–145 och A160 och gränsar omedelbart åt Ö till stensamlingen A2407.

A142

Stensättning, oregelbunden (ursprungligen rund?), 3,80×2,50 m stor och 0,20 m hög. Mitt(?)block. Skadad.

Kraftigt skadad stensättning (endast den SÖ sidan av graven är bevarad). Kantkedjan är gles och består av 0,4–0,5 meter stora stenar. Stenpackningen innanför kantkedjan består av 0,1–0,4 meter stora stenar. I vad som bedöms ha varit den centrala delen av graven ligger ett block, ca 1 meter stort.

Belägen på en svag förhöjning nedanför åsryggen. Graven ligger i anslutning till A141, A143–145 och A160.

A143

Stensättning, rund, 3,0 meter i diameter och 0,26 meter hög.

Stensättning med kantkedja bestående av 0,3–0,5 meter stora stenar, varav några saknas i den södra delen, samt en stenpackning av 0,15–0,6 meter stora stenar.

Belägen på en svag förhöjning nedanför åsryggen. Graven ligger i anslutning till A141–142, A144–145 och A160.

A144

Stensättning, oregelbunden (ursprungligen rund?), 2,3×1,2 m stor och 0,24 m hög. Skadad.

Kraftigt skadad stensättning (sannolikt i samband med förundersökning 2007). Endast den östra halvan är bevarad. Består av en kantkedja av 0,4–0,5 meter stora stenar och en stenpackning av 0,2–0,4 meter stora stenar.

Belägen på en svag förhöjning nedanför åsryggen. Ligger i anslutning till A141–143, A145 och A160.

A145

Stensättning?, oregelbunden, 4,0×1,7 m stor och 0,25 m hög.

Oregelbunden stenpackning av 0,15–0,8 meter stora stenar.

Belägen på en svag förhöjning nedanför åsryggen i anslutning till A141–A144 och A160.

A146

Stensättning, rundad, 2,4×2,2 m stor och 0,17 m hög. Skadad.

Stensättning bestående av en stenpackning av 0,15–0,5 meter stora stenar. Skadad i NÖ kanten i samband med schaktning. Uppskattningsvis är två stenar avlägsnade.

Belägen på avsats i sluttning i anslutning till A133–137 och A147.

A147

Stensättning?, oregelbunden, 3,3×2,4 m stor och 0,22 m hög.

Stensamling av 0,1–0,5 meter stora stenar. Tydligt avgränsad i N och V, annars något diffus begränsning. Osäkert om det rör sig om en stensättning eller om moränsten.

Belägen på avsats i sluttning i anslutning till A133–137 och A146.

A148

Stensättning, rund, 2,8×2,5 m stor och 0,16 m hög. Skadad.

Stensättning med en kantkedja av 0,3–0,45 meter stora stenar. Kantkedjan är tydlig i Ö halvan, i V är mer enstaka stenar synliga. Innanför kantkedjan finns rikligt med småsten, därunder syns en stenpackning av 0,2–0,4 meter stora stenar. I SV kanten finns en skada från schaktning.

Belägen på avsats i sluttning i anslutning till A163–167.

A149

Stensättning, rundad, 2,0×1,8 m stor och 0,13 m hög. Skadad?

Stensättning med en kantkedja av 0,2–0,45 m stora stenar, som är som tydligast i den SÖ halvan av graven. Innanför kantkedjan finns ett antal omkring 0,45 meter stora stenar. I övrigt ingen stenpackning. Moränen framträder i den SV delen innanför kantkedjan. Eventuellt är graven skadad i NV halvan.

Belägen på åschrön i anslutning till bl.a. A102 och A170.

A150

Stensättning, rund, 1,9×1,8 m stor och 0,14 m hög.

Stensättning bestående av en glest lagd kantkedja av 0,2–0,5 meter stora stenar. Innanför kantkedjan är ett par ytterligare stenar synliga, men ingen tydlig stenpackning.

Graven är belägen i krönläge på åsrygg intill A101.

A151

Stensättning, rundad, 2,3×2,0 m stor och 0,27 m hög.

Stensättning med en kantkedja av 0,3–0,45 m stora stenar. I S överlagras kantkedjan av en stubbe. Ett fåtal stenar är synliga i den centrala delen av anläggningen (0,1–0,3 meter stora) vilka kan indikera en stenpackning.

Belägen på åsryggen strax V om gångstigen och invid A120 och A169.

A152

Stensättning, oregelbunden/osäker form (ej helt framschaktad), minst 1,55×1,3 m stor och 0,17 m hög.

I den halva av graven som schaktats fram framträder kantkedja av 0,4×0,2–0,5×0,3 meter stora stenar. En stubbe i anläggningens N del överlagrar delvis kantkedjan. Ingen synlig stenpackning.

Belägen på åsrygg i direkt anslutning till gångstig.

A153

Stensättning?, oregelbunden/osäker form (ej helt framschaktad), minst 2,9×1,7 m stor och 0,1 m hög. Skadad.

Kraftigt skadad stensättning(?). Den östra halvan, som ligger i anslutning till gångstigen och ej schaktats fram, förefaller vara störd. Även resterande del av stensättningen uppvisar skador. Möjligtvis kan delar av en kantkedja skönjas genom en sten i SÖ (0,25 ×0,2 meter stor) och ytterligare tre stenar i N. Flera 0,15–0,2 meter stora stenar finns löst liggande i ytan.

Belägen på åsrygg i direkt anslutning till gångstig.

A154

Stensättning?, oregelbunden/osäker form (ej helt framschaktad), minst 2,6×1,7 m stor och 0,17 m hög. Skadad.

Anläggningen ligger i kanten av gångstigen och är kraftigt skadad.. Tre stenar (0,2–0,3 meter stora) i stensättningens(?) östra del kan ingå i en kantkedja I anläggningens centrala del finns en gles packning av 0,1–0,2 m stora stenar. En större sten, 0,4×0,4 meter stor, förefaller vara delförd i ett senare skede och ingår ej i stensättningen.

Belägen på åsrygg i direkt anslutning till gångstig och omgiven av A153, A155 och A124.

A155

Stensättning?, oregelbunden/osäker form (ej helt framschaktad), minst 3,0×1,6 m stor och 0,14 m hög.

Anläggningen ligger i kanten av gångstigen och då endast en mindre del av anläggningen är framschaktad är anläggningens karaktär svårbedömd. Inom den del som tagits fram finns tre stenar (0,2×0,3–0,35×0,5 meter stora) som uppfattas som del av en kantkedja. Ingen synlig stenpackning i den del som rensats fram.

Belägen på åsrygg, omgiven av A124, A125 och A154.

A156

Stensättning, rundad, 1,4×1,1 m stor och 0,10 meter hög.

Tät stenpackning av 0,15×0,2–0,25×0,35 meter stora stenar (figur 24).

Belägen Ö om gångstig. Den enda stensättningen i detta område.

A157

Stensättning, rundad, 2,3×1,7 m stor och 0,30 m hög. Blockgrav.

Stensättning bestående av en stenpackning belägen invid 1,1×0,5 meter stort och 0,35 meter högt block. Stenpackningen utgörs av 0,3–0,4 m stora stenar. Tydligt avgränsad, dock är packningen tämligen löst sammansatt.

Belägen i sluttning av ås.

A158

Stensättning, rund, 2,0 m i diameter och 0,18 m bög.

Stensättning med en kantkedja av 0,20–0,35 meter stora stenar. En tät stenpackning av 0,1–0,2 meter stora stenar återfinns innanför kantkedjan. I NV står en stubbe i något som bedöms som en öppning i kantkedjan. I Ö är delar av stensättningen nedtryckt p.g.a. att den intilliggande gångstigen använts som körväg för skogsmaskiner.

Belägen på åsrygg omedelbart N om A159.

A159

Stensättning, oregelbunden/osäker form (rund?) (ej helt framschaktad), minst 2,3×1,1 m stor och 0,14 m bög. Skadad.

Stensättningen ligger i kanten av gångstigen och är ej framschaktad i sin helhet. Förefaller dock ha varit rund. En kantkedja bestående av fyra stenar, 0,2–0,35 meter stora, finns i anläggningens V del. Ett fåtal mindre stenar, som förmodligen ingår i en stenpackning, syns i V. Skadad i anslutning till gångstig.

Belägen på åsrygg omedelbart S om A158.

A160

Stensättning, rund, 2,1 m i diameter och 0,27 m bög. Skadad.

Stensättning med en kantkedja av 0,4–0,6 meter stora stenar och en stenpackning av 0,2–0,4 meter stora stenar. I kantkedjan saknas stenar i den N delen till följd av skada. Storleken på skadan är svår att bedöma p.g.a. en stubbe i N. Stenpackningen verkar dock i stort sett intakt.

Belägen på en svag förhöjning nedanför åsslänten i anslutning till A141–145.

A161

Stensättning, rundad, 2,8×2,3 m stor och 0,22 m bög.

Stensättning med en stenpackning av 0,1–0,4×0,5 meter stora stenar.

Belägen nedanför åsslänt.

A162

Stensättning?, rund, 2,6×2,6 m stor och 0,14 m bög.

En ställvis gles stenpackning av 0,2–0,6 meter stora stenar. Skiljer sig markant från den omgivande nästintill stenfria silten. Det är dock oklart om det rör sig om en stensättning eller stensamling av annan typ.

Belägen i svag SV-sluttning nedanför den brantare delen av åsslänten.

A163

Stensättning, rundad, 2,1×1,8 m stor och 0,16 m hög.

Stensättning med en kantkedja bestående av 0,25–0,55 meter stora stenar. En sten i kantkedjan saknas i Ö. I den Ö delen syns en stenpackning av 0,1–0,2 meter stora stenar.

Belägen på avsats i åsryggen S om A148 och N om A164.

A164

Stensättning, rundad, 3,6×2,7 m och 0,16 m hög. Skadad.

Stensättning med något otydlig avgränsning, men som förefaller ha en kantkedja av 0,25×0,2–0,3×0,5 meter stora. Flera av stenarna i kantkedjan har rubbats ur sitt läge vid schaktning. En stenpackning med 0,15–0,4 meter stora stenar är synlig i V halvan av stensättningen.

Belägen på avsats i åsryggen S om A163 och N om A165.

A165

Stensättning, rund, 3,0 m i diameter och 0,17 m hög.

Stensättning med något otydlig avgränsning. Ingen tydlig kantkedja. Stenpackning av 0,2–0,45 meter stora stenar. Kan vara påverkad av att maskiner kört över ytan, vilket medfört att jorden är tätt packad.

Belägen på avsats i åsryggen S om stensättningen A164 och N om A166.

A166

Stensättning, oregelbunden, 2,7×2,6 m stor och 0,04 m hög.

Stensättning bestående av en gles stenpackning. Kan vara påverkad av att maskiner tidigare kört över ytan, vilket medfört att jorden är hårt packad. Flera av stenarna inom stensättningen förefaller ingå i den naturliga moränen.

Belägen på avsats i åsryggen S om A165.

A167

Stensättning, oval, 2,0×1,6 m stor och 0,20 m hög.

Stensättning med en kantkedja av 0,25×0,5–0,4×0,2 meter stora stenar. I V finns ett mindre parti i kantkedjan utan sten. Tre stenar i N delen av kantkedjan har rubbats vid schaktning. Ingen stenpackning kan urskiljas innanför kantkedjan.

Belägen på åsrygg.

A168

Stensättning, oregelbunden/osäker form, 1,9×1,9 m stor och 0,13 m hög. Skadad.

Endast den Ö halvan av anläggningen är intakt och utgörs av en kantkedja av fyra 0,4–0,6 meter stora stenar. Inget av den V halvan syns dock. Innanför kantkedjan är en stenpackning av 0,2–0,25 meter stora stenar.

Belägen på krönet av åsrygg.

A169

Stensättning, oregelbunden/osäker form (ej helt framschaktad), minst 2,0×1,7 m stor och 0,16 m hög. Skadad.

Kraftigt skadad stensättning med rester efter en kantkedja i SSV bestående av 0,25×0,2–0,35×0,2 meter stora stenar. Innanför kantkedjan är en gles stenpackning av 0,1–0,3 meter stora stenar. Avgränsning mot N går inte att fastställa till följd av skada. I Ö fortsätter stensättningen in under ej schaktade ytor i anslutning till gångstigen. Två stubbar finns inom stensättningen, en i N och en i S.

Belägen på åsrygg V om gångstig, S om A115 och N om A151.

A170

Stensättning?, rundad, 2,6×2,5 m stor och 0,25 m hög. Skadad.

Något diffus anläggning utan tydlig kantkedja. Stenarna i den eventuella stenpackningen är 0,3–0,6 meter stora. Något skadad vid schaktning och av två stubbar.

Belägen på åsrygg. Omgiven av A106, A109 och A149.

A171

Stensättning?, oregelbunden, 3,0×1,5 m stor och 0,18 m hög.

Mycket osäkert om det rör sig om en stensättning eller en naturlig stensamling. I Ö kan en rund form urskiljas, 1,5×1,4 meter stor. Stenarna i denna del av anläggningen är 0,3–0,5 meter stora. I SV fortsätter en avsmalnande stenpackning (1,7×1,4 meter stor) där stenarna är 0,25–0,55 meter stora. Den Ö delen förefaller mest trolig som grav. Eventuellt är den SV delen en separat grav.

Belägen på åsrygg, Ö om A102.

A172

Stensättning?, rundad, 1,8×1,7 m stor och 0,10 m hög.

Möjlig stensättning med tendens till kantkedja av 0,2–0,3 meter stora stenar med en öppning i SV. I NÖ finns en större sten 0,45×0,55 meter stor. Ingen stenpackning kan urskiljas. Vid rensning visade sig det humösa lagret vara mycket tunt och följdes av morän.

Belägen i sluttning nedanför åskrön.

A173

Stensättning?, oregelbunden/osäker form (ej helt framschaktad), minst 2,1×1,3 m stor och 0,22 m hög.

Tendens till stenpackning av 0,2–0,3 meter stora stenar. Mycket osäker som grav. Anläggningen ligger i anslutning till gångstigen och fortsätter eventuellt under ej schaktade ytor.

Belägen på åsrygg.

A1399

Härd, oval, 0,5×0,4 m stor.

Svart sotig färgning med skärvsten i ytan.

A2182

Härd, rund, 0,9 m i diameter.

Svart sotig färgning med kol. Rikligt med skärvsten i ytan.

A2704

Stensamling (röjningsröse?), oregelbundet oval, 2,3×2,0 m.

Gles stensamling av 0,2×0,25–1,0×0,8 meter stora stenar och block. I centrum är en stubbe.

A2714

Stenrad, 6,2×1,1 m stor.

Gles stenrad av 0,25×0,35–1,1×0,7 meter stora stenar.

A2728

Stenrad, 4,0 m×1,2 m stor.

Gles stenrad om åtta stycken 0,4×0,4–0,6×0,6 meter stora stenar.

A3098

Härd, rund, 0,8 m i diameter.

Skärvsten i ytan.

A3779

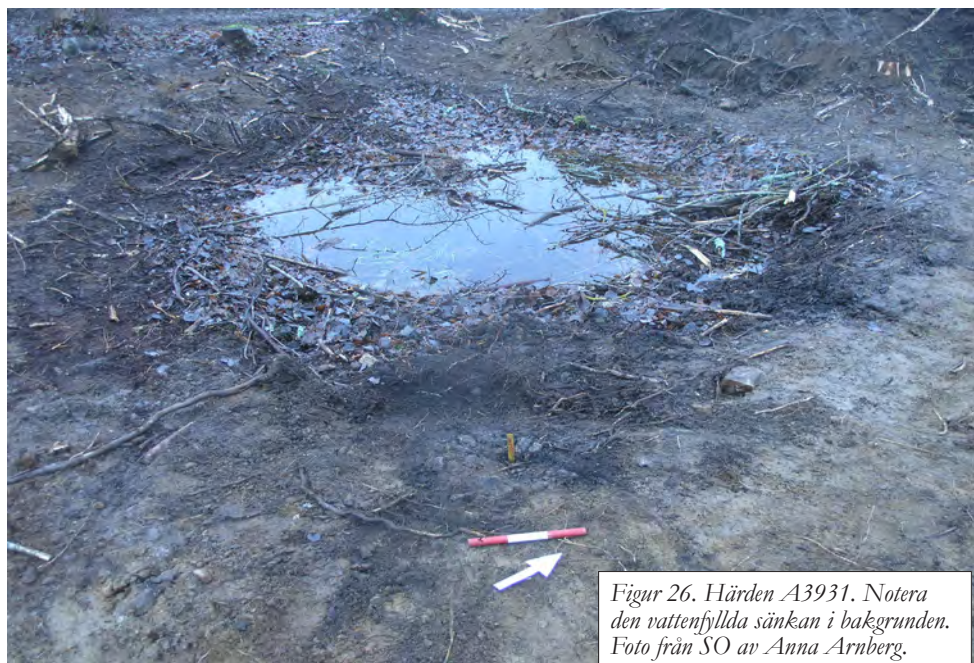
Härd, rund, 0,55 m i diameter.

Skärvsten i ytan. Ligger i sank svacka. Vid dokumentationstillfället var svackan vattenfylld.

A3791

Härd, rund, 0,6 m i diameter.

Skärvsten och i ytan. Ligger i kanten av sank svacka.

Figur 26. Härden A3931. Notera den vattenfyllda sänkan i bakgrunden. Foto från SO av Anna Arnberg.

A3931

Härd, rund, 0,7×0,67 m stor.

Skörbränd sten i ytan. Ligger i kanten av vattenfylld sänka (figur 25).

A3951

Härd, rund, 0,8 meter i diameter och 0,25 m djup. Undersökt 50 %.

Anläggningen, som är nedgrävd i morän, var rund i plan och skålformad i profil. Fyllningen bestod av svart sotig silt med inslag av kol och skärvsten. Rak botten, ser ut att vara tömd vid ett flertal tillfällen.

Analyser

Vedartsanalys (bilaga 6), träkol, 0,8 g (al, lind, salix).

Datering

Ua-43208, salix, 700–940 e.Kr (bilaga 7).

Figur 27. Härd A3951 i plan. Foto från V av Anna Arnberg.

Figur 28. Samma härd i sektion. Foto från SV av Fredrik Gunnarsson.

A3963

Härd, oregelbundet oval, 0,9×0,48 m stor.

Skärvsten i ytan. Något diffus sotfärgning i plan.

A4280

Härd, rund, 0,8 m i diameter.

Tydligt avgränsad svart sotig färgning.

A4299

Härd, rund, 0,45 m i diameter.

Svart sotig färgning. Ingen skärvsten i ytan.

A5628

Härd, rund, 0,8 m i diameter.

Svart sotig färgning.

A6027

Härd, oval, 0,7×0,55 m stor.

Svart sotig färgning med kol och rikligt med skärvsten. Skadad vid schaktning. Översta lagret med skärvsten är rubbat.

A6036

Härd, oregelbundet rund, 0,65×0,6 m stor.

Svart färgning med inslag av kol och sot. Enstaka skörbrända stenar i ytan.

A6046

Härd, oval, 1,3×0,8 m stor.

Svart sotig färgning med kol och rikligt med skärvsten.

A6055

Härd, oval, 0,75×0,65 m stor.

Svart sotig färgning med skärvsten. I NÖ finns en 0,3×0,3 m stor sten.

A6880

Stensamling, oval, 1,5×1,2 m stor.

Stensamling om 0,1–0,4 meter stora stenar. Stenarna ligger löst och något nedsänkta. Troligen en naturlig bildning, men bör undersökas för att utesluta att det inte rör sig om en mindre stensättning.

Bilaga 2. Anläggningstabell

Id	Typ	Und	Form	Längd (m)	Bredd (m)	Höjd (m)	Anmärkning
100	Stensättning		Rund	3,7	3,7	0,2	Kantkedja
101	Stensättning	100%	Rundad	7,0	6,0	0,2	Kantkedja
102	Stensättning		Rundad	9,8	9,2	0,25	
103	Stensättning		Rund	4,8	4,6	0,25	Kantkedja
104	Stensättning		Rundad	2,0	1,8	0,15	
105	Stensättning		Rundad	1,8	1,4	0,2	
106	Stensättning		Rund	2,0	1,9	0,14	Kantkedja
107	Stensättning		Rundad	2,0	1,6	0,15	
108	Stensättning		Rundad	2,8	2,3	0,21	Kantkedja
109	Stensättning		Rundad	1,5	1,4	0,12	
110	Stensättning		Rundad	2,0	1,8	0,17	
111	Stensättning		Oregelbunden	2,3	1,9	0,13	
112	Stensättning		Oregelbunden	2,7	2,2	0,18	
113	Stensättning	100 %	Rund	2,1	2,1	0,2	Kantkedja
114	Stensättning		Rundad	2,8	2,4	0,13	Kantkedja
115	Stensättning		Rundad	2,9	2,5	0,12	Kantkedja
116	Stensättning		Rundad	2,25	2,1	0,17	Kantkedja
117	Stensättning		Rundad	2,7	2,5	0,12	Kantkedja
118	Stensättning		Rundad	3,4	2,6	0,24	
119	Stensättning		Rund	2,9	2,8	0,2	Kantkedja
120	Stensättning		Oval	3,8	3,0	0,2	Kantkedja
121	Stensättning		Rundad	2,4	2,2	0,1	Kantkedja
122	Stensättning		Rund	2,3	2,3	0,17	Kantkedja
123	Stensättning		Rundad	4,3	4,0	0,35	Kantkedja, gravklot
124	Stensättning		Rundad	3,4	2,8	0,37	Kantkedja
125	Stensättning		Rundad	3,1	2,3	0,22	Kantkedja
126	Stensättning		Rundad	2,2	1,7	0,17	Kantkedja
127	Stensättning		Rundad	2,0	1,9	0,2	
128	Stensättning		Rundad	2,6	2,2	0,2	
129	Stensättning		Oval	3,8	3,2	0,22	Kantkedja
130	Stensättning		Rundad	3,2	3,0	0,2	Kantkedja, mittsten
131	Stensättning		Rundad	3,0	2,7	0,25	Kantkedja
132	Stensättning		Rund	1,1	1,1	0,1	
133	Stensättning		Rundad	2,2	1,4	0,11	
134	Stensättning	100 %	Rundad	2,0	1,6	0,27	Kantkedja
135	Stensättning		Rundad	4,3	3,4	0,22	Kantkedja
136	Stensättning		Rundad	5,3	4,3	0,18	Kantkedja, block
137	Stensättning		Rundad	2,4	2,1	0,16	
138	Stensättning		Rundad	3,7	3,2	0,21	Kantkedja?
139	Stensättning		Oval	2,6	2,2	0,24	Kantkedja
140	Stensättning		Rektangulär	5,3	4,3	0,2	Kantkedja, block
141	Stensättning		Rundad	4,5	3,8	0,23	Kantkedja, block
142	Stensättning		Oregelbunden/ osäker	3,8	2,5	0,2	Kantkedja, block

Id	Typ	Und	Form	Längd (m)	Bredd (m)	Höjd (m)	Anmärkning
143	Stensättning		Rund	3,0	3,0	0,26	Kantkedja
144	Stensättning		Oregelbunden/ osäker	2,3	1,2	0,24	Kantkedja
145	Stensättning?		Oregelbunden	4,0	1,7	0,25	
146	Stensättning		Rundad	2,4	2,2	0,17	
147	Stensättning?		Oregelbunden	3,3	2,4	0,22	
148	Stensättning		Rund	2,8	2,5	0,16	Kantkedja
149	Stensättning		Rundad	2,0	1,8	0,13	Kantkedja
150	Stensättning		Rund	1,9	1,8	0,14	Kantkedja
151	Stensättning		Rundad	2,3	2,0	0,27	Kantkedja
152	Stensättning		Oregelbunden/ osäker	1,55	1,3	0,17	Kantkedja
153	Stensättning?		Oregelbunden/ osäker	2,9	2,7	0,1	Kantkedja?
154	Stensättning?		Oregelbunden/ osäker	2,6	1,7	0,17	Kantkedja?
155	Stensättning?		Oregelbunden/ osäker	3,0	1,6	0,14	Kantkedja?
156	Stensättning		Rundad	1,4	1,1	0,1	
157	Stensättning		Rundad	2,3	1,7	0,3	Block
158	Stensättning		Rund	2,0	2,0	0,18	Kantkedja
159	Stensättning		Oregelbunden/ osäker	2,3	1,1	0,14	Kantkedja
160	Stensättning		Rund	2,1	2,1	0,27	Kantkedja
161	Stensättning		Rundad	2,8	2,3	0,22	
162	Stensättning?		Rund	2,6	2,6	0,14	
163	Stensättning		Rundad	2,1	1,8	0,16	Kantkedja
164	Stensättning		Rundad	3,6	2,7	0,16	Kantkedja
165	Stensättning		Rund	3,0	3,0	0,17	
166	Stensättning		Oregelbunden	2,7	2,6	0,04	
167	Stensättning		Oval	2,0	1,6	0,20	Kantkedja
168	Stensättning		Oregelbunden/ osäker	1,9	1,9	0,13	Kantkedja?
169	Stensättning		Oregelbunden/ osäker	2,0	1,7	0,16	Kantkedja
170	Stensättning?		Rundad	2,6	2,5	0,25	
171	Stensättning?		Oregelbunden	3,0	1,5	0,18	
172	Stensättning?		Rundad	1,8	1,7	0,1	Kantkedja?
173	Stensättning?		Oregelbunden/ osäker	2,1	1,3	0,22	
1399	Härd		Oval	0,5	0,4		
2182	Härd		Rund	0,9	0,9		
2704	Stensamling (röjningsröse?)		Oval	2,3	2,0		
2714	Stenrad		Avlång	6,2	1,1		
2728	Stenrad		Avlång	4,0	1,2		
3098	Härd		Rund	0,8	0,8		
3779	Härd		Rund	0,55	0,55		
3791	Härd		Rund	0,6	0,6		

Bilaga 2. Anläggningstabell

Id	Typ	Und	Form	Längd (m)	Bredd (m)	Höjd (m)	Anmärkning
3931	Härd		Rund	0,7	0,67		
3951	Härd	50 %	Rund	0,8	0,8	-0,25	
3963	Härd		Oval	0,9	0,48		
4280	Härd		Rund	0,8	0,8		
4299	Härd		Rund	0,45	0,45		
5628	Härd		Rund	0,8	0,8		
6027	Härd		Oval	0,7	0,55		
6036	Härd		Rund	0,65	0,6		
6046	Härd		Oval	1,3	0,8		
6055	Härd		Oval	0,75	0,65		
6880	Stensamling		Oval	1,5	1,2		

Bilaga 3. Schaktbeskrivningar

Schakt 2

116×63 m, 0,1–0,25 m djupt. FU-område V om gångstråk.

Området schaktades ned till anläggningsnivå. Mellan stensättningar och andra anläggningar grävdes dessutom mindre schakt ned genom undergrunden (schakt 4–10 samt schakt 18) med syfte att lokalisera eventuella gravar och andra anläggningar utan synlig markering.

Schakt 3

95×62 m, 0,1–0,3 meter djupt. FU-område grävt Ö om gångstråk.

Morän och berggrund vidtar direkt under grästorven. Området är till största del grävt 0,05–0,1 meter ned i undergrund med undantag för ytor kring anläggningar där det schaktades till anläggningsnivå. Undergrunden bestod mestadels av morän och till mindre del av berggrund.

Schakt 4

26×6 m, ÖNÖ–VSV, 0,2–0,3 m djupt. Grävt 0,1–0,2 m ned i orörd mark.

Undergrund av grusig, stenig och siltig morän. Inga anläggningar eller fynd. Beläget på krön och slänt.

Schakt 5

4×4 m, 0,15 meter djupt. Grävt 0,05 m ned i orörd mark.

Undergrund av grusig, stenig och siltig morän. Beläget i slänt samt på avsats. Inga anläggningar eller fynd.

Schakt 6

23×17 m, NÖ–SV, 0,15–0,3 m djupt. Grävt 0,05–0,2 m ned i orörd mark.

Undergrunden varierar kraftigt inom olika delar av schaktet. Utgörs i NV av grusig, stenig och siltig morän och i V av lerig morän med inslag av sten och grus. Inga anläggningar eller fynd. Berör slänt samt avsats.

Schakt 7

11×6 m, NÖ–SV, 0,15–0,2 m djupt. Grävt 0,05–0,1 m ned i orörd mark.

Undergrunden består av roströd grusig, sandig och stenig morän. Ställvis syns berg i dagen. Inga anläggningar eller fynd. Berör krön.

Schakt 8

15×2 m, NÖ-SV, 0,2–0,25 m djupt. Grävt 0,1–0,15 m ned i orörd mark.

Undergrund av grusig, sandig och siltig morän. Inga anläggningar eller fynd. Beläget i slänt.

Schakt 9

15×7 m, NÖ-SV, 0,15–0,3 meter djupt. Grävt 0,05–0,2 m ned i orörd mark.

Undergrunden består av roströd grusig, sandig och stenig morän. Härden A4280 som ligger inom schaktet låg i SV och iaktogs direkt under grästorv och matjord. Inga fynd. Beläget på åsrygg.

Schakt 10

32×9 m, Ö-V, 0,15–0,2 meter djupt. Grävt 0,02–0,1 meter ned i orörd mark.

Sammanfaller med körväg för skogsmaskin som även använts av grävmaskiner i samband med schaktning. Undergrund av siltig, grusig och stenig morän. Inga anläggningar eller fynd. Berör åschrön och slänt.

Schakt 11

11×3 m, NNÖ-SSV, 0,2–0,5 m djupt. Grävt 0,1 meter ned i undergrunden.

Överst 0,05 meter grästorv, därunder 0,05–0,1 meter matjord. Undergrunden består av siltig grusig stenig morän. I S delen av schaktet finns en 0,6×0,5 meter stor och 0,35 meter hög sten. I V kanten är en modern grop fylld med bl.a. tegel och djurben. I centrala delen grävdes schaktet till ett djup av 0,5 meter inom ett 1,5 meter stort parti. Inga förhistoriska fynd eller anläggningar.

Schakt 12

7×3 m, N-S, 0,1–0,6 m djupt, i huvudsak 0,25–0,5 m. Grävt 0,1 meter ned i undergrund i ett mindre parti.

I centrala delen av schaktet grävdes schaktet till ett djup av 0,6 meter inom ett 1,5 meter stort parti. Sand med inslag av småsten dominerade ned till denna nivå. Inga fynd eller anläggningar.

Schakt 13

2,5×2,5 m, 0,1–0,4 m djupt.

Schakt SV om dike. Schaktet grävdes utifrån berg i dagen för att utesluta att stenar som syntes i ytan inte utgjorde del av gravar. Utgör sannolikt istället sten uppslängd vid odling/dikesgrävning. Undergrunden består av sandig morän. Inga anläggningar eller fynd.

Schakt 14

11×2 m, NV-SÖ, 0,45–0,65 m djupt.

I åkermark parallellt med ett dike. Överst 0,25 meter matjord, därunder varvig lera som genomgrävts 0,2–0,4 meter. Inga fynd eller anläggningar.

Schakt 15

12×2 m, NV-SÖ, 0,55–0,6 m djupt.

I åkermark parallellt med ett dike. Överst 0,3 meter matjord, därunder 0,13 meter ljus lera följt av 0,2 meter ljusgrå lera. Inga fynd eller anläggningar.

Schakt 16

16×2,5 m, NV-SÖ, 0,55–0,60 m djupt.

I åkermark parallellt med ett dike. Överst 0,28 meter matjord, därunder 0,13 meter siltig lera och vidare sand. Inga fynd eller anläggningar.

Schakt 17

9×2 m, NV-SÖ, 0,4–0,65 m djupt.

I åkermark parallellt med ett dike. Överst 0,4 meter matjord, därunder sand. Inga fynd eller anläggningar.

Schakt 18

35×11 m, N-S, 0,2–0,3 m djupt. Grävt 0,1–0,2 m ned i orörd mark.

Undergrund bestående av silt med inslag av småsten och i östra hörnet lera. I direkt anslutning till anläggningar schaktades endast ned till anläggningsnivå.

Bilaga 4. Fyndtabell

Fnr	Fyndenhet	Material	Sakord	Vikt (g)	Antal	Anmärkning	Anl nr/kontext
1	2615	Brända ben	Begravning	9,3	23		A101, lager 588
2	2615	Brända ben	Begravning	18,1	102		A101, lager 588
3	3047	Brända ben	Begravning	25,8	79	1,8 g uttaget till ¹⁴ C-analys	A101, lager 588
4	3047	Brända ben	Begravning	104	704		A101, lager 588
5	2628	Brända ben	Begravning	21,1	169		A101, lager 588
6	2628	Brända ben	Begravning	38,8	76		A101, lager 588
7	5503	Brända ben	Begravning	1,1	11		A134, lager 5201
8	6877	Brända ben	Begravning	0,2	1		A134, lager 5201
9	3046	Flinta	Bearbetad	2,3	3	Bränd flinta varav ett avslag	A101, lager 588
10	1923	Kvarts	Bearbetad?	27,8	1		A101, lager 588
11	2677	Keramik	Kärl	137,1	46		A113, lager 2457
12	5501	Keramik	Kärl	4,4	1	Mynning	A134, lager 5201
13	5502	Keramik	Kärl	8,1	4		A134, lager 5201
14	6879	Keramik	Kärl	3,8	1		A134, lager 5201
15	5912	Keramik	Kärl	3,7	1		A134, lager 5201
16	5500	Keramik	Kärl	1,8	2	Passning	A134, lager 5201

Bilaga 5. Osteologisk analys

Osteologisk analys av A101, undersökt stensättning samt brända ben från A134, FU av Björke gravfält i Trosa kommun, Södermanland.

Osteologisk analys av Agneta Ohlsson december 2011
AO Arkeosteologi, ao@arkeosteologi.se

Inledning

Under november 2011 utfördes en arkeologisk förundersökning av ett tidigare ej känt gravfält i Björke i Trosa kommun i Södermanland. Arbetet utfördes av Stiftelsen Kulturmiljövård under ledning av Anna Arnberg med anledning av en planerad villabebyggelse i området.

Metod

Benfragmenten har, i den mån det varit möjligt, bedömts till art och benslag. Bedömningen har skett okulärt. Den osteologiska analysen och benmaterial har registrerats i Intrasis. Genom registrering i databasen kan flera fyndposter skapas utifrån en fyndenhet. Även det oidentifierade materialet från en fyndenhet eller ett lager får ett eget fyndnummer vid registrering.

Människa

Åldersbedömningen på identifierade individer har avgjorts efter graden av skalltakets sutursammanväxning (Bukistra & Ubelaker 1994) samt på skalltaksfragmentens utveckling efter Gejvalls metod (opubl.). Gejvalls metod ger en ganska grov bedömning av åldern med vida åldersintervall som resultat. Detta på grund av att kranieväggens utveckling kan variera stort hos individer. Metoden bygger på tre olika variabler i skalltakets uppbyggnad: skallsömmarnas (suturer) grad av sammanväxning, det porösa mittskiktets (diploë) omfattning samt tjockleken på det inre och yttre kompakta skikten (tabula interna och externa). De vuxna individerna kan efter bedömning delas in i olika åldersgrupper: *adultus* = 18-44 år, *maturus* = 35-64 år och *senilis* = 50-89 år (Sigvallius 1994).

Adultus: En individ bedöms höra till åldersgrupp 18-44 år i de fall då suturerna ännu varit helt öppna, när diploës omfattning varit 1/3 av den totala skalltakstjockleken och när båda tabulae varit relativt lika tjocka.

Maturus: Till åldersgruppen 35-64 år bedöms individen tillhöra om suturernas sammanväxning påbörjats i tabula interna och om diploës omfattning varit mer än 1/3 av den totala skalltakstjockleken och tabula interna varit tunnare än tabula externa.

Senilis: Till åldersgruppen 50-89 år anses individer tillhöra om sutursammanväxningen har varit långt framskriden i tabula externa, d v s endast mindre spår av suturerna kunnat observeras, om diploës omfattning varit mer än 1/3 av den totala skalltakstjockleken och om båda tabulae varit tunna.

Kombinationer: Åldersbedömningar över kategorigränser kan ske när få skalltaksfragment finns samt om kriterier varierar. Det har endast gått att avgöras att de är vuxna. Bedömningen i åldersintervall blir att individen är någonstans mellan 18 och 89 år. Den lägsta gränsen är satt efter den ålder då ett skelettet tidigast kan anses vara fullt utvecklat.

Den övre gränsen är en teoretisk gräns för högsta livslängd.

Förutom studie av skalltaksfragment för vuxna individer, har även tandkanalen granskats samt tandrotens utveckling.

Resultat

Sammantaget bestod det analyserade materialet av 218,4 gram (1165 fragment) brända ben. Den undersökta stensättningen, A101 innehöll tre separata bengömmor, F2615, F2628 och F3047. A134 innehöll två fyndenheter med ben, F5503 och F6877. Benmaterialet från A134 var inte möjligt att osteologiskt bedöma till art eller benslag (1,3 gram).

Stensättning A101 innehöll endast ben av människa. Det identifierade materialet uppgick till 73,9 gram, d v s 34 % av totala vikten. Materialet i sammantaget 178 fragment kunde identifieras till människa och benslag. Övriga fragment fördes till gruppen oidentifierat människa eftersom benslag inte kunde fastställas. Bengömma 3047 innehöll störst mängd ben och flest anatomiska delar kunde observeras, kranium, tänder, revben, kotor, armar, skenben och finger/tåben. Bengömma 2628 innehöll till absolut största del kraniefragment och benkoncentration 2615 innehöll delar från kranium, bål och lårben.

Vikt för identifierat och oidentifierat benmaterial per fyndenhet.

Fyndenhet	ID vikt (g)	ID antal	Oid vikt (g)	Oid antal
2615	9,3	23	18,1	102
2628	38,8	76	21,1	169
3047	25,8	79	104	704
5503			1,1	11
6877			0,2	1

Total vikt, antal fragment och medelvikt per fyndenhet.

Fyndenhet	Total vikt (g)	Antal fragment	Medelvikt (g)
2615	27,4	125	0,22
2628	59,9	245	0,25
3047	129,8	783	0,17
5503	1,1	11	0,1
6877	0,2	1	0,2

Den osteologiska analysen visade att A101 innehöll minst två individer. Inga dubletter eller passningar mellan de olika bengömmorna har uppmärksammats. Inte heller förbränningsgraden skiljer gömmorna åt. Alla ben är väl förbrända och gulaktiga i färgen. Fragmentens storlek fyndenheterna emellan skiljer sig dock åt. Fragment som förekommer i F3047 har en medelstorlek runt 1 cm. Hos de två andra benkoncentrationerna (2615 & 2628) har fragmenten en medelstorlek runt 2 cm. Störst förekommande fragment i alla fyndenheter är 3,5 cm stora. Det går att osteologiskt bedöma att benen kommer från minst två individer, eftersom de identifierade skalltaken i F2628 och 3047 har helt olika tjocklek och dessutom har sammanväxningszonerna (suturen) olika utseende. Det har inte varit möjligt att könsbedöma någon av individerna.

Bengömma F3047 består av ben från en ung individ, runt 20 år gammal, skalltaget är relativt tunt, suturen fortfarande något taggig och rotkanal från identifierad tand är relativt öppen. Däremot innehåller bengömma F2628 skalltak som är dubbelt så tjocka, suturerna har börjat slutas men är ändå något öppna och mellanrummet mellan inre och yttre skalltaksvägg är 1/3 till mer än 1/3 av den totala tjockleken (18-64 år). Identifierade benslag från koncentration F2615 är ganska få, men skalltaken indikerar att det är en vuxen individ i åldersgruppen adultus (18-44 år). Osteologiskt går det inte

att bevisa att F2615 och F2628 inte skulle kunna vara samma individ. Dock talar den arkeologiska iakttagelsen, genom separerade bengömmor för att det skulle kunna vara fråga om en tredje individ.

Osteologisk analys av benmaterial från A588 och A134, FU av Björke gravfält i Trosa kommun, Södermanland.

Kontext	Fyndenhet	Subklass	Fnr	Vikt (g)	Antal	Beskrivning	Alder	Kön	
A101 (AL588)	2615	Benanalys	1	9,3	23	Människa 18-44 år gammal, dock är få skulltaksfragment identifierade. Suturen har dock börjat slutas, diploe är ca 1/3 av den totala tjockleken.	18-44 år		
						Calvarium 18 fr.			
							Pars petrosa 1 fr.		
							Scapula 1fr.		
							Vertebra 1 fr.		
							Femur diafys 2 fr.		
		Benanalys	2	18,1	102	Oidentifierat människa			
	3047	Benanalys	3	25,8	79	En ung vuxen/ungdom ca 20 år gammal. Skalltåken är tunna och diploe är mindre än 1/3 av skulltåkets totala tjocklek, suturen är öppna. Tand P- har en relativt vid rotkanal, som dock är sluten men ett litet hål, som en prick ses vid apex.	ca 20 år		
						Calvarium 59 fr.			
						Pars petrosa 4 fr.			
						Temporale med hörselgång 1 fr.			
						Dens. P 1 fr.			
Costae 3 fr.									
						Ve thoracalis 1 fr.			
						Radius diafys 2 fr.			
						Radius/Ulna diafys 2 fr.			
						Tibia diafys 5 fr. (1 fr. 1,8 g, uttaget till C-14)			
						Phalanx I/II 1 fr. (trasig men verka inte helt fusionerad)			
	Benanalys	4	104	704	Oidentifierat människa				
	Benanalys	5	21,1	169	Oidentifierat människa				
2628	Benanalys	6	38,8	76	Människa 18-64 år gammal, tvetydiga kriterier, diploe är mer än 1/3 av den totala tjockleken men suturen är fortfarande öppna, relativt tjocka skulltaksfragment.	18-64 år			
					Calvarium 64 fr. Kranium 6 fr.				
					Tibia diafys 2 fr.				
					Femur (linea aspera) 1fr.				
						Radius/Ulna diafys 1fr.			
A134 (AL5201)	5503	Benanalys	7	1,1	11	Oidentifierat			
	8677	Benanalys	8	0,2	1	Oidentifierat			
Summa:					218,4	1165			

Referenser

Bass, W. M 1987. *Human Osteology. A Laboratory And Field Manual.* Missouri Archaeological Society, Colombia.

Brothwell, D. R 1972. *Digging up Bones.* British Museum

Bukistra, J, E & Ubelaker, D, H 1994. *Standards for Data Collection from Human Skeletal Remains.* Arkansas Archeological Survey Research Series no. 44. Arkansas.

Gejvall, N.-G. (1948) *Benbestämningar. I: Sahlström och Gejvall: Gravfältet på Kyrkbacken i Horns socken, Västergötland.* KVHAA 60:2, 1948

Sjvallius, B. (1994): *Funeral Pyres. Iron Age Cremations from North Spånga. Thesis and Papers in Osteology I.* Stockholms Universitet.

Sjovold T. (1978) *Inference concerning the age distribution of skeletal populations and some consequences for paleodemography.* *Anthrop. Közl.* 22, 99-117

Ubelaker D.H. (1978) *Human Skeletal Remains. Excavations, analysis, interpretations.* Aldine, Chicago

Bilaga 6. Vedartsanalys

Vedartsanalys av Ulf Strucke, Riksantikvarieämbetet UV Mitt.

Analysprotokoll

Landskap: Södermanland **Socken:** Västerljung

Fastighet: Björke 1:3 **RAÄ nr:**

Kategori: Gravfält

Träkolet kommer från yngre stammar eller grenar. Mycket påminnande om resterna efter en eld som huvudsakligen består av insamlad pinnved.

AnalysId:	9978		
Anläggning:	3951 Härd	Provrnr:	PK5913
Vikt (g):	0,8	Analyserad vikt (g):	0,8
Fragment:	5	Analyserat antal:	5
Art:	Al	Antal:	1
Material:	Träkol		
Kommentar:			
Art:	Lind	Antal:	1
Material:	Träkol		
Kommentar:			
Art:	Salix sp	Antal:	2
Material:	Träkol		
Kommentar:	Vald för datering		

Bilaga 7. ¹⁴C-analyser

UPPSALA
UNIVERSITET

Angströmlaboratoriet
Tandemlaboratoriet

Göran Possnert

Besöksadress:
Angströmlaboratoriet
Lägerhyddsvägen 1
Rum 4143

Postadress:
Box 529
751 20 Uppsala

Telefon:
018 - 471 30 59

Telefax:
018 - 55 57 36

Hemsida:
<http://www.angstrom.uu.se>

E-post:
Goran.Possnert@Angstrom.uu.se

Uppsala 2012-03-02

ANKOM

2012-03-02

Anna Arnberg
Stiftelsen Kulturmiljövård
Stora Gatan 41
722 12 VÄSTERÅS

KM 11137

Resultat av ¹⁴C datering av bränt ben från Trosa kn, Västerlångsjön, Södermanland.

Förbehandling av brända ben:

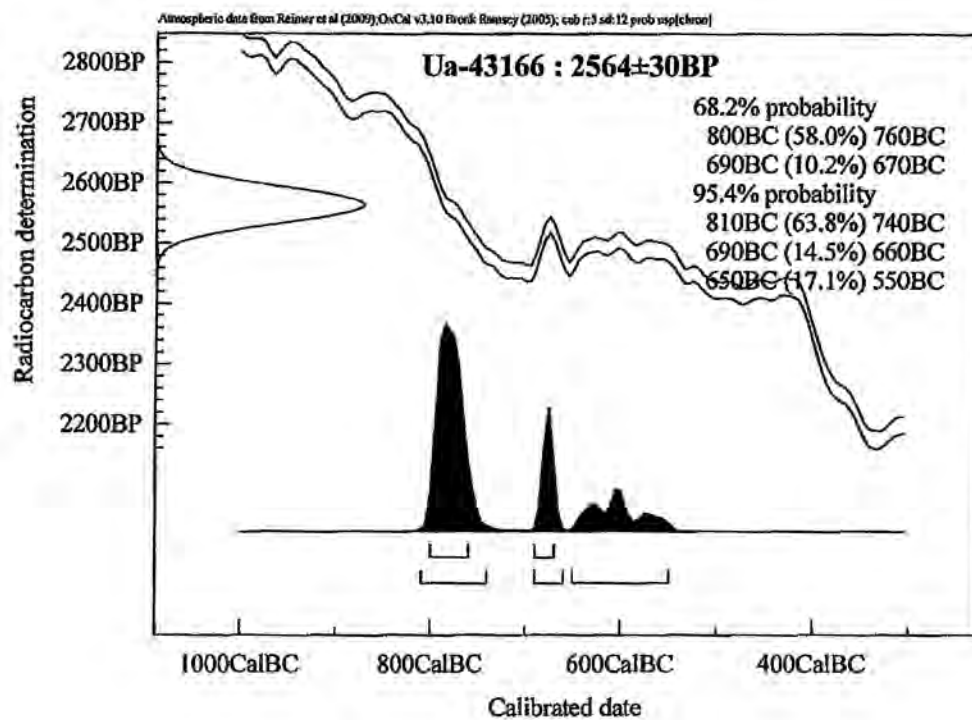
- 1,5 % NaOCl tillsatt till det rengjorda och krossade benprovet och blandningen fick stå i rumstemperatur i 48 timmar.
- Provet tvättat till neutral i avjoniserat vatten.
- 1M HAc tillsatt till provet och blandningen i rumstemperatur i 24 timmar.
- Provet tvättat till neutral i avjoniserat vatten och intorkat.
- Lakning med 6 M HCl och den erhållna CO₂-gasen grafteras därefter Fe-katalytiskt före acceleratormätningen av ¹⁴C-innehållet.

RESULTAT

Labnummer	Prov	δ ¹³ C ‰ VPDB	¹⁴ C ålder BP
Ua-43166	Björke FU, A101 (grave), L588, FB3047	-24,7	2 564 ± 30

Med vänlig hälsning

Göran Possnert/Ingela Sundström

UPPSALA
UNIVERSITET

Uppsala 2012-03-05

Stiftelsen Kulturmiljövård
Maj-Lis Nilsson
V. Finnbodavägen 2
131 30 NACKA

Angströmlaboratoriet
Tandemlaboratoriet

Göran Possnert

Besöksadress:
Angströmlaboratoriet
Lägerhyddsvägen 1
Rum 4143

Postadress:
Box 529
751 20 Uppsala

Telefon:
018 - 471 30 59

Telefax:
018 - 55 57 36

Hemsida:
<http://www.angstrom.uu.se>

E-post:
Goran.Possnert@Angstrom.uu.se

Resultat av ¹⁴C datering av träkol från Västerlång, Södermanland.

Förbehandling av träkol och liknande material:

1. Synliga rottrådar borttages.
2. 1 % HCl tillsätts (8-10 timmar, under kokpunkten) (karbonat bort).
3. 1 % NaOH tillsätts (8-10 timmar, under kokpunkten). Löslig fraktion fälls genom tillsättning av konc. HCl. Fällningen som till största delen består av humusmaterial, tvättas, torkas och benämns fraktion SOL. Olöslig del, som benämns INS, består främst av det ursprungliga organiska materialet. Denna fraktion ger därför den mest relevanta åldern. Fraktionen SOL däremot ger information om eventuella föroreningars inverkan.

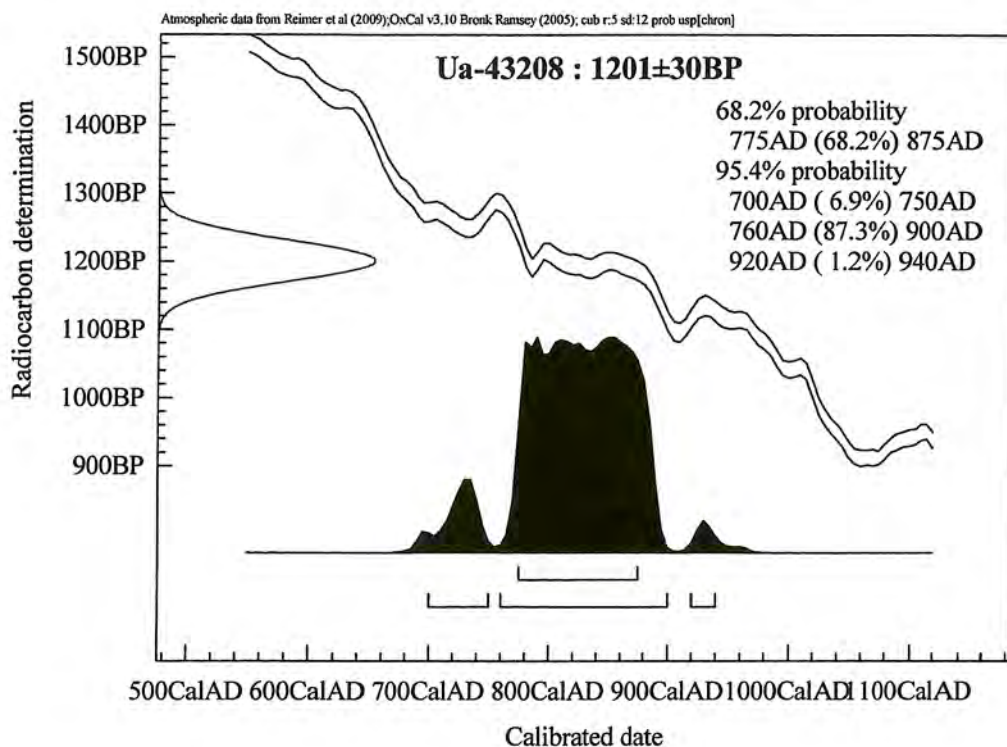
Före acceleratorbestämningen av ¹⁴C-innehållet förbränns, det tvättade och intorkade materialet surgjort till pH 4, till CO₂-gas, som i sin tur konverteras till fast grafit genom en Fe-katalytiskreaktion. I den aktuella undersökningen har fraktionen INS daterats.

RESULTAT

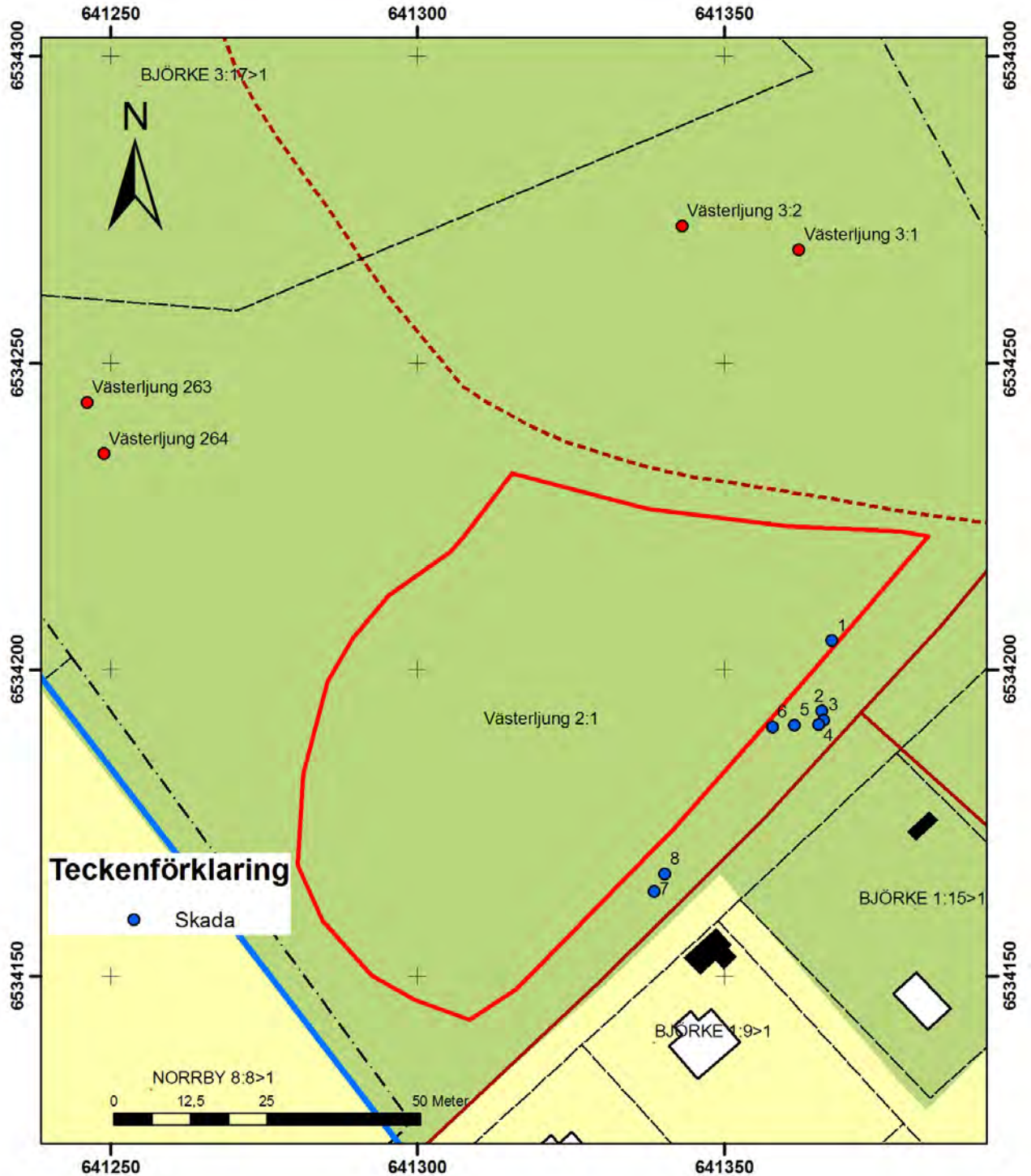
Labnummer	Prov	δ ¹³ C ‰ VPDB	¹⁴ C ålder BP
Ua-43208	Björke A3951 PK5913 (Salix sp)	-27,8	1 201 ± 30

Med vänlig hälsning

Göran Possnert/Ingela Sundström

Bilaga 8. Skadeinventering och återställning, Västerljung 2:1

Figur 29. Utdrag ur digitala fastighetskartan. Lämningsar registrerade i Fornsök (www.fmis.raa.se) markerade med rött och dokumenterade skador med blåa punkter. Skala 1:1 000.

Skador Västerljung 2:1

Skada 1

Skada 1. 0,4 x 0,3 m stor och 0,15 m dj. Vid kant av stensättning. Torv har ryckts bort och blottar jordmanteln. Återställd. Torv påfört.

Skada 2–4

I södra delen av större hög, 10 meter i diameter och 1 meter hög. Torven har på tre ställen ryckts bort och blottar jordmanteln.

Skada 2. 0,4 x 0,3 m och 0,10 m dj. Återställd. Torv påfört.

Skada 3. 0,5 x 0,4 m och 0,10 m dj. Återställd. Torv påfört.

Skada 4. 0,4 x 0,25 m och 0,10 m dj. Återställd. Torv påfört.

Skada 5–6

Skadorna 5 och 6 fanns i södra delen av en mindre hög, 4 m i diam och 0,6 m h. Torven har på två ställen ryckts bort och blottar jordmanteln.

Skada 5. 0,4 x 0,3 m och 0,10 m dj.

Skada 6. 0,5 x 0,3 m 0,10 m dj.

Skada 7–8

Skadorna 7 och 8 var i en 8 m i diam stor hög, som i S är avskuren av en väg. Torven har på två ställen ryckts bort och blottar jordmanteln. Vid ett besiktningstillfälle påträffade handläggare från länsstyrelsen enstaka brända ben i en av skadorna.

Skada 7. I norra-centrala delen av högen. 1,2 x 0,3 m (Ö–V), 0,10–0,15 m dj. Enstaka brända ben påträffades i en av skadorna vid länsstyrelsens besiktning. Återställd. Torv påfört.

Skada 8. 0,4 x 0,3 m och 0,10 m dj. I högens västra kant. Återställd. Torv påfört.

